

QQDU JANINDAĞI AYMAQLIQ ORAY

2021

OQIW METODIKALIQ KOMPLEKS

*KREDIT-MODUL SISTEMASI HÁM OQIW
PROSESSIN SHÓLKEMLESTIRIW*

To'reniyazova A | f-m.ф.н., доцент

**ÓZBEKSTAN RESRUBLIKASÍ JOQARÍ HÁM ORTA ARNAWLÍ
BILIMLENDIRIW MINISTRILIGI**

**JOQARI BILIM TARAWINDAĞI PEDAGOG HÁM BASSHI
KADRLARDI QAYTA TAYARLAW HÁM OLARDÍN QÁNIGELIGIN
JETILISTIRIWDI SHÓLKEMLESTIRIW BAS ILIMY-METODIKALIQ
ORAYÍ**

**QARAQALPAQ MÁMLEKETLIK UNIVERSITETI JANÍNDAGÍ
PEDAGOG KADRLARDÍ QAYTA TAYARLAW HÁM OLARDÍN
QÁNIGELIGIN JETILISTIRIW AYMAQLÍQ ORAYÍ**

**“KREDIT-MODUL SISTEMASI HÁM OQIW PROSESSIN
SHÓLKEMLESTIRIW” MODULI BOYÍNSHA**

OQÍW –METODIKALÍQ KOMPLEKS

Qánigeligin jetilistiriw kursı baǵdarı: Barlıq jo’nelisler ushın

Tınlawshılar kontingenti: Joqarı oqıw ornı professor-oqıtıwshıları

Nókis – 2021

Oqıw-metodikalıq kompleks Joqarı hám orta arnawlı bilimlendiriw ministirliginiń 2020 jıl “7”-dekabrdagi 648-sanlı buyırǵı menen tastıyqlanǵan úlgili oqıw reje hám baǵdarlama tiykarında islep shıǵılǵan.

Dúziwshi: A.Tureniyazova – fizika-matematika ilimleri kandidatı

Pikir bildiriwshi: M.Berdimuratov-fizika-matematika ilimleri kandidatı,
docent

Oqıw-metodikalıq kompleks Berdaq atındaǵı Qaraqalpaq mámleketlik universiteti Ilimiy-metodikalıq keńesinide usınıs etilgen (2020 jıl “30”-dekabr 5-sanlı protokol).

MAZMUNÍ

I.	JUMIS BAĞDARLAMASI	5
II.	MODULDI OQÍTÍWDA PAYDALANÍLATUĞÍN INTERAKTIV TÁLIM METODLARÍ	11
III.	TEORIYALÍQ SABAQLAR MATERIALLARÍ	19
IV.	ÁMELIY SABAQLAR MATERIALLARÍ	41
V.	KEYSLAR	54
VI.	GLOSSARIY	55
VII.	PAYDALANÍLGAN ÁDEBIYATLAR DIZIMI	68
VIII.	SÍNLAR.....	71

I. JUMIS BAĞDARLAMASI

Kirisiw

Mamleketimizdiń bilimlendiriw sistemasınıń rawajlanıwında Bolonya processine qosılıw maqsetinde modernizaciya hám reformalastırıw úlken orın iyeleydi. Bolonya deklaraciyasınıń ayrılmas atributı bolğan kredit-modul sisteması eki tiykarǵı fukciyaǵa iye. Birinshi funkciya – bul studentler hám oqıtıwshılardıń mobilligine járdemlesiw hám bir universitetten basqa universitetke ótiwdi jeńillestiriw, ekinshi funkciya studenttiń orınlaǵan ilimiy hám oqıw jumıslarınıń anıq kolemin anıqlaw hám akumuluyaciya etiwdi belgileydi.

Ózbekstan Respublikası «Bilimlendiriw haqqında»ǵı nızamı, 2017-2021-jıllarǵa mólsherlengen «Háreketler strategiyası», Ózbekstan Respublikası Prezidentiniń «Pedagog kadrlardı tayarlaw hám olardıń qánigeligin asırıw sistemasın jánede jetilistiriw haqqındaǵı» Qararına muwapıq, bilimlendiriw basqıshlarında úzliksizlik hám izbe-izlikti támiyinlew, tálimniń innovaciyalıq texnologiyaların engiziw, mámleket tálim standartların jahan talaplarına say islep shıǵıw hám ámeliyatqa engiziw hámde pedagog xızmetkerlerdi qayta tayarlaw hám olardıń qánigeligin asırıw sistemasın jańa sharayatlarda qayta shólkemlestiriwdi talap etedi.

Oqıtıwdıń kredit-modul sisteması – bul oqıtıwdıń modul texnologiyaların ham sınav birliklerin birlestiriwge tiykarlangan oqıw processin shólkemlestiriw modeli bolıp tabıladı. Kredit-modul sisteması tiykarında oqıtıw studentler tarepinen oqıw materialların diskret rejimde aldınnan islep shıǵılǵan, mazmunı hár bir modul boyınsha strukrulalastırılǵan hám studentlerdiń bilimlerin bahalaw sistemasınan ibarat bolğan modulli programma boyınsha ózlestiriwin shólkemlestiriwdi názerde tutadı.

“Kredit-modul sisteması hám oqıw prosesin shólkemlestiriw” modulınıń maqseti: joqarı oqıw orınlarınıń pedagog xızmetkerlerinde kredit-modul sisteması tiykarında oqıtıw boyınsha bilim, konlikpe hám kompetenciyalardı qaliplestiriw.

“Kredit-modul sisteması hám oqıw proessin shólkemlestiriw” moduliniń wazıypaları:

- kredit-modul sistemasınıń tariyxı hám shet el universitetlerinde jolǵa qoyılǵanlıǵın úyreniw;
- kredit-modul sistemasınıń ilimiy metodikalıq tiykarları haqqında ulıwma túsinikler beriw;
- kredit-modul sistemasınıń tiykarǵı principi hám mexanizmlerin ashıp beriw;
- kredit-modul sistema tiykarında oqıtıwdın innovaciyalıq metodları;
- tálim natiyjeleri tiykarında oqıw baǵdarlamaların jaratıw hám bahalaw kriteriylerin islep shıǵıwdı úyreniw.

Kurs juwmaǵında tınlawshılardıń bilim, kónlikpe hám qánigeligine jáne de kompetentligine qoylatuǵın talaplar:

“Kredit-modul sisteması hám oqıw proessin shólkemlestiriw” moduli boyınsha tálim natiyjeleri.

Moduldi ózlestirgen tınlawshı tomendegilerdi korsetiw kerek:

1. Kredit-modul sistemasının kelip shıǵıw tariyxın, tiykarǵı principi hám islew mexanizmlerin, shet ellerde onı qollanıw tajiriybesi haqqındaǵı bilimlerin;
2. Blum taksonomiyasına tiykarlangan tálim natiyjeleri modullerin islep biliwin;
3. Oqıw modulleri ushın bahalaw kriteriylerin islep biliwin.

Tınlawshılardan tómendegi bilim, kónlikpe hám kompetenciya talap etiledi.

Bilimler:

- Bolonya processi ham kredit sistemasınıń kelip shıǵıw tariyxı;
- AQSh tıń USCS, Evropanıń ECTS, Britaniyanıń CATS, Aziya-Tınısh okean mamleketleriniń UCTS kreditlerdi toplaw hám ótkeriw sistemaları;
- Ózbekstan joqarı oqıw orınlarında kredit sistemasının ózgeshelikleri;

- Kredit-modul sistemasınıń tiykarǵı principi, mexanizmleri ham instrumentleri;
- Tálım natiyjeleri ham olardı islep shıǵıwǵa qoyılatuǵın talaplar;
- Tálım baǵdarınıń tańlangan moduli ushın Blum taksonomiyası tiykarında bilim, kónlikpe hám kompetenciyalardı anıqlawdaǵı talaplar;
- Studenttin moduldi ózlestirgenin bahalaw kriteriylerin islep shıǵıw qaǵıydaları;
- Kredit-modul sistemasında studentlerdiń óz betinshe jumısın shólkemlestiriw jolların biliw.

Kónlikpeler:

- Qanigeliktiń tańlap alınan moduli ushın talim natiyjelerin islep biliw;
- Tańlap alınan modul ushın bilim, kónlikpe hám kompetenciyalardı belgilep biliw;
- Modul ushın bahalaw kriteriylerin islep biliw.

Kompetenciyalar:

- Kredit-modul sisteması sharayatlarında oqıw processin metodikalıq tamiyinlew;
- Kredit-modul sistemas'nda oqıw processin shólkemlestiriw hám pedagogikalıq iskerlikti natiyjeli alıp barıw;
- Kredit-modul sistemasında studentler menen islesiwdin innovaciyalıq jolların qollanıp biliw.

Modul mazmunı oqıw rejedegi «Innovaciyalıq tálım texnologiyaları hám jáhán tájiriybeleri», «Pedagogikalıq sheberlik hám kompetentlik», «Tálimde informaciya texnologiyaların qollanıw», h.t.b. oqıw modulleri menen úzliksiz baylanısta úyreniw zárúr.

Modul boyinsha saatlar kólemi

	Modul birligi atları	Ulıwma saatlar muǵdarı	Lekciya sabaqları	Ameny sabaqlar
1	Shet el joqarı oqıw orınlarında hám Ózbekstanda oqıtıwdıń kredit sisteması. Kredit sisteması tiykarında oqıw processin shólkemlestiriw hám onıń sapasın támiyinlewdiń innovaciyalıq metodları.	2	2	
2	Tálim tarawın basqarıwdıń xuquqıy tiykarları.	2	2	
3	Kredit-modul sistemasında oqıw processiniń metodikalıq támiyinleniwi.	2		2
4	Ózbekstan Respublikası Prezidentiniń, Ózbekstan Respublikası Ministrler Kenesiniń Joqarı talim sistemasına tiyisli qabıllangan pármanları, qararları hám biylikleri.	2		2
5	Kredit-modul sistemasi tiykarında mámleketlik tálim standartları, oqıw rejeler, pán baǵdarlamaları hám olarǵa qoyılatugın talaplar.			2
	Jámi	10	4	6

LEKCIYA SABAQLARÍNÍN MAZMUNI

1-tema: Shet el joqarı oqıw orınlarında hám Ózbekstanda oqıtıwdıń kredit sisteması. Kredit sisteması tiykarında oqıw processin shólkemlestiriw hám onıń sapasın támiyinlewdiń innovaciyalıq metodları (2 saat)

Jobası:

1. Bolonya deklaraciyası hám Evropanıń birden-bir tálim ortalığı. Shet el universitetlerinde hám Ózbekstan joqarı oqıw orınlarında kredit-modul' sisteması.
2. Modullı tálim mazmunı, maqseti hám wazıypaları, principi hám modul blokları.
3. Kredit-modul sisteması tiykarında oqıw processin shólkemlestiriw hám onıń sapasın támiyinlewdiń innovaciyalıq metodları. Kredit-modul sistemasında studentlerdin ózbetinshe jumısın rejelestiriw hám shólkemlestiriw. Kredit-modul sistemasında pedagoglardıń iskerligi.

2-tema: Tálim tarawın basqarıwdıń xuquqıy tiykarları (2 saat)

Jobası:

1. Tálim tarawın basqarıwdıń xuquqıy tiykarları. Tálim tarawlarına tiyisli nızamlar. Pedagog xızmetkerleriniń munasibetlerin tártipke salıw. Studentlerdiń bilimin bahalawdıń anıq kriteriyleri oqıw orınlarında ádillikti támiyinlew girewi, korrupciyanıń aldın alıw hám oǵan qarsı guresiwdiń xuquqıy – ruwxıylıq tiykarları.
2. Ózbekstan Respublikası Prezidentiniń Joqarı tálim sistemasına tiyisli qabıllangan pármanları, qararları hám biylikleri. Ózbekstan Respublikası Ministrler Kenesinin Joqarı tálim sistemasına tiyisli normativ-xuquqıy hújjetleri.
3. Ózbekstan Respublikası Joqarı hám orta arnawlı bilimlendiriw ministrliginiń tálim-tárbiya processin shólkemlestiriw boyınsha normativ-xuquqıy hújjetler.

ÁMELIY SABAQLAR

3-tema: Kredit-modul sistemasında oqıw processiniń metodikalıq támiyinleniwi (2 saat)

Jobası:

1. Tálım bagdarinin tanlangan moduli ushın Blum taksonomiyası tiykarında tálım natiyleleri: bilim, konlikpe hám kompetenciyalardı anıqlaw.
2. Tálım natiyjelerin bahalaw kriteriyleri hám usılları.
3. Kredit-modul sistemasında studentlerdin ózbetinshe jumısın rejelestiriw hám shólkemlestiriw. Kredit-modul sistemasında pedagoglardıń iskerligi.

4-tema: Ózbekstan Respublikası Prezidentiniń, Ózbekstan Respublikası Ministrler Kenesiniń Joqarı talim sistemasına tiyisli qabıllangan pármanları, qararları hám biylikleri (2 saat)

Jobası:

1. Ózbekstan Respublikası Prezidentiniń Joqarı tálım sistemasına tiyisli qabıllangan pármanlar, qararlar hám biylikler.
2. Ózbekstan Respublikası Prezidentiniń Joqarı tálım sistemasına tiyisli qabıllangan pármanlar, qararlar hám biylikler.
3. Ózbekstan Respublikası Joqarı hám orta arnawlı bilimlendiriw ministrliginiń tálım-tárbiya processin shólkemlestiriw boyınsha normativ-xuquqıy hújjetler.

5-tema: Kredit-modul sisteması tiykarında mámleketlik tálım standartları, oqıw rejeler, pán baǵdarlamaları hám olarǵa qoyılatuǵın talaplar (2 saat)

Jobası:

1. Kredit-modul sisteması tiykarında oqıtıwdıń mámleketlik tálım standartları, oqıw rejeler, pán baǵdarlamaları hám olarǵa qoyılatuǵın talaplar.
2. Oqıw rejeler hám oqıw baǵdarlamalardı jetilistiriw principi.
3. Oqıw juklemelerdi rejelestiriw hám olardıń orınlanıwın qadaǵalaw metodları.

II. MODULDI OQÍTÍWDA PAYDALANÍLATUĞÍN INTERAKTIV TÁLIM METODLARÍ

Innovaciyalıq oqıtıwdıń tiykarǵı maqsetleri

- oqıwshılardıń intellektual, kommunikativlik hám dóretiwshilik qábiletlerin rawajlandırıw;
- oqıwshınıń shaxsiy qábiletlerin qalıplestiriw;
- oqıw-biliw iskerlikke tásir etetuǵın kónlikpeler payda etiw hám produktiv dóretiwshilik dárejesine ótiw;
- pikirlewdiń túrli tiplerin rawajlandırıw;
- sapalı bilim, kónlikpe hám uqıplılıqlardı qalıplestiriw.

Innovaciyalıq oqıtıw wazıypaları

- oqıw-tárbiya processin optimallastırıw;
- oqıwshı hám oqıtıwshı birge islesiwine sharayatlar jaratıw;
- oqıwǵa uzaq dawam etetuǵın pozitiv motivaciya oyatıw;
- oqıwshılardı kreativ (dóretiwshilik) iskerlikke tartıw;
- oqıw materialın hám onı usınıw jolların puxtalap tańlaw.

Innovatsiyalı oqıtıw tiykarında tómendegi texnologiyalar jatadı:

- rawajlandırıwshı oqıtıw;
- mashqalalı oqıtıw;
- kritikalıq pikirlewdi rawajlandırıw;
- oqıtıwǵa differenciallastırılǵan (dara-dara bólip) jandasıw;
- sabaqta jeńis, tabis situaciyasın jaratıw h.t.b.

Innovatsiyalıq oqıtıw prinsipleri bolıp tómendegiler tabıladı:

- kreativlik (dóretiwshilik);
- bilimlerdi sistemalıq túrde ózlestiriw;
- sabaqlardıń dástúriy emes formaları;
- kórgizbelilik.

Innovatsiyalıq metodikalargá evristikalıq oqıtıw, aqılıy hújim (brainstorming, miyge topılıs), mashqalalı oqıtıw, debatlar, proektler metodi, Sokrat dialogı, sheshimler teregi, rolli oynılar, isbilermenlik oym, forum, «Oyla hám tıńla», panelli diskussiya, ózin ózi rawajlandırıw kibi metodlar kirgiziw múmkin.

Shaxsqa baǵdarlangan tálim texnologiyaları

Pedagogikalıq innovatsiya dep tabılǵan shaxsqa baǵdarlangan texnologiyalar tálim sistemasınıń orayına oqıwshı shaxsın qoyadı, onıń biliw iskerligin ámelge asırıwı, hár tárepleme, erkin hám dıretiwshilikli rawajlanıwı, tábiyiy potencialın ámelge asırıwı ushın barlıq sharayatlar hám qolaylıqlar jaratıwdı talap etedi.

Pedagogikalıq innovatsiya dep tabılǵan tálim sistemasınıń orayına oqıwshı shaxsın qoyadı, onıń biliw iskerligin ámelge asırıwı, hár tárepleme, erkin hám dıretiwshilikli rawajlanıwı, tábiyiy potencialın ámelge asırıwı ushın barlıq sharayatlar hám qolaylıqlar jaratıwdı talap etedi.

Shaxsqa baǵdarlangan sabaq maqseti oqıwshınıń biliw iskerligin ámelge asırıwı ushın sharayatlar jaratıp beriw.

Oqıtıwshı bul maqsetke tómenдеgi jollar menen erisedi

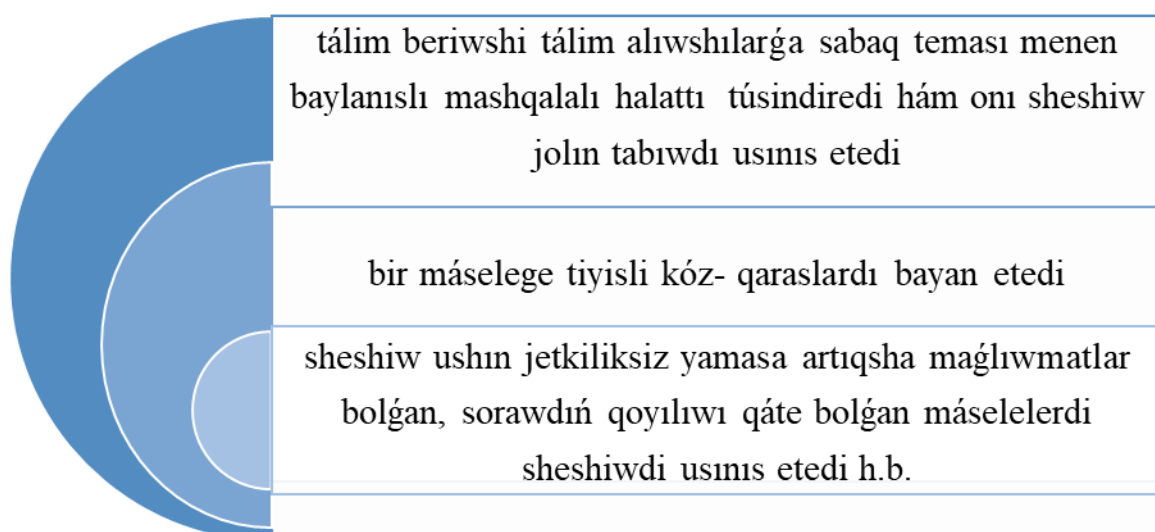
- Oqıw iskerligin shólkemlestiriwdiń túrli formaları, metodların qollanıw;
 - Qızıǵıwshılıq ortalıǵın jaratıw;
 - Oqıwshılardı óz pikirin, qátelesip ketiwden qorqpay bildiriwge úndew;
 - Sabaqta sáwbetlesiw ushın pedagogikalıq jaǵdaylar jaratıw;
 - Oqıwshınıń iskerligin onıń jetiskenlikleri boyınsha bahalaw;
 - Oqıwshılarda óziniń islew jolın tańlawdı qoshametlew.

Mashqalalı tálim

Mashqalalı tálim texnologiyası júdá áyyemgi zamanlardan qalıplesip kelmete. Máselen, Greciyada mashqalalı soraw- juwaplar, áyyemgi Hindistan hám Qıtayda mashqalalı diskussiyalar keńnen paydalanılǵan. Mashqalalı tálimdi amerikalı psixolog, filosof hám pedagog Dj. Dyui 1894 jılı Chikagoda shólkemlestirilgen tájiriye mektebinde qollanǵan [9].

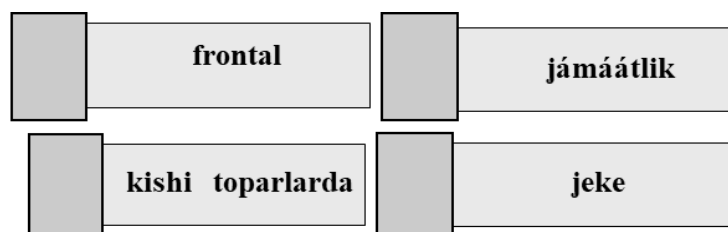
Mashqalalı tálim texnologiyaları tálim alıwshı xızmetin aktivlestiriwge tiykarlanǵan. Mashqalalı tálim texnologiyalarınıń tiykarları insannıń pikirlewi mashqalanı sheshiwden baslanadı hám de onıń mashqalaların anıqlaw, izertlew hám sheshiw qábiyetine iye ekenliginen kelip shıǵadı. Mashqalalı tálim alıwshılardıń dóretiwshilik pikirlewin hám dóretiwshilik qábiyetlerin ósiriwde úlken áhmiyetke iye.

Mashqalalı jaǵday jaratıw usılları

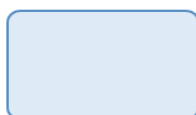

Mashqalalı tálimniń baslı maqseti - tálim alıwshılardıń mashqalanı tolıq túsiniwge yerisiw hám olardı sheshe alıwǵa úyretiwden ibarat

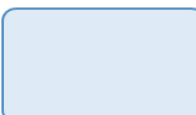
Birge islesiwdi shólkemlestiriw formaları

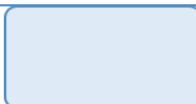
Mashqalalı jaǵdayda sheshim tabıw dárejeleri

tálim beriwshi mashqalanı ortaǵa taslaydı hám ózi sheshedi

tálim beriwshi mashqalanı ortaǵa taslaydı hám onıń sheshimin tálim alıwshılar menen birgelikte tabadı

tálim alıwshılar ózleri mashqala qoyadı hám onıń sheshimin ózleri tabadı

Mashqalanı sheshiwde qollanılatuǵın usıllar

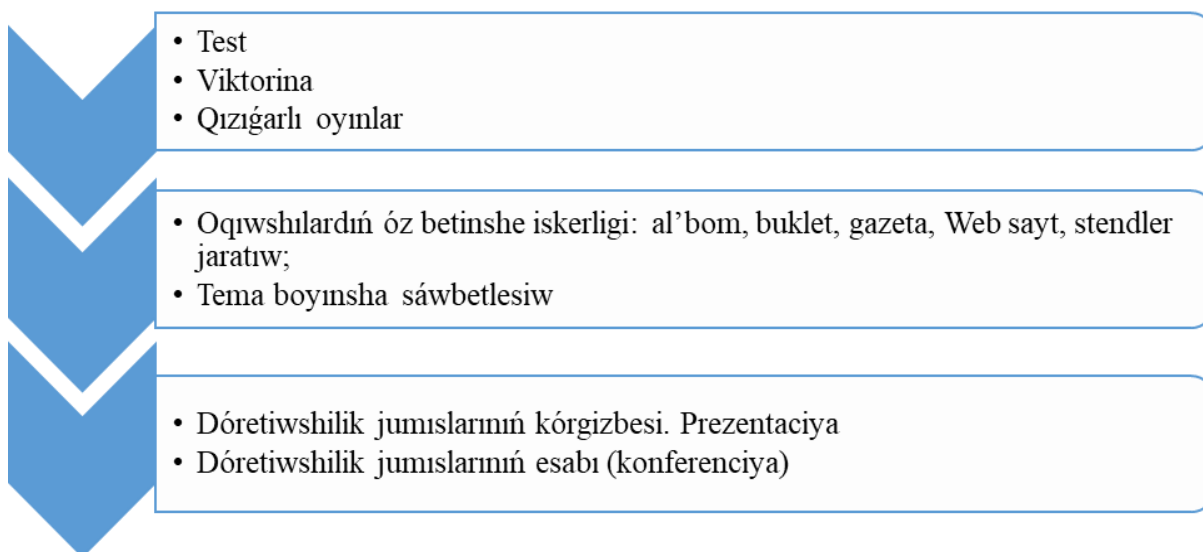

- Mashqalanı hár - túrli kóz - qarastan úyreniw, analiz etiw
- salıstırıw, ulıwmalastırıw

- Faktlerdi anıqlaw hám salıstırıw
- Waqıyaǵa baylanıslı juwmaq shıǵarıw

- Tálim alıwshılardıń ózleri anıq sorawlar qoyıw hám basqalar

Tálim alıwshılardıń bilim hám kónlikpelerin baqlaw formaları

Test formasındaǵı oqıw quralları

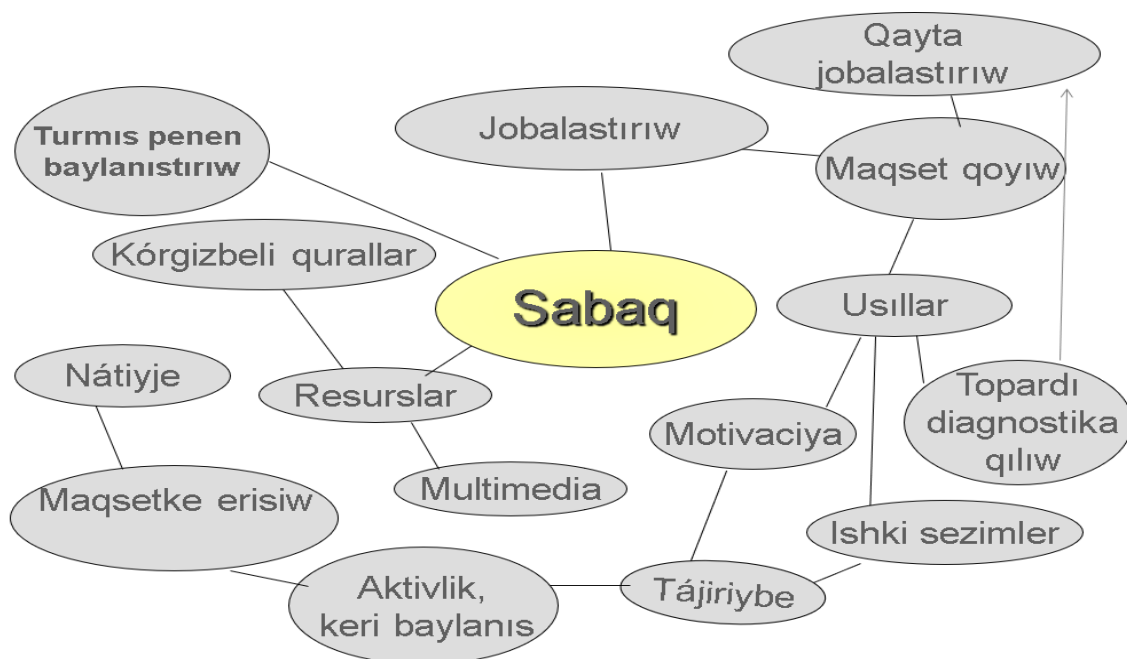
Bahalaw kriteriyleri testtiń qıyınlıq dárejesin anıqlaw imkanın beredi hám olar tómendegishe:

informaciyalıq qábiletler(tanıydı, yadına túsiredi)	
túsiniw (tısındiredi, kórsetedi)	
qollanıw (demonstraciya etedi)	
analiz (oylanadı, dodalaydı)	
sintez (kombinaciya etedi, modellestiredi)	
salıstırmalı bahalaw (parametrleri boyınsha salıstıradı)	

Test tapsırmalarınıń túrleri	
usınılıp atırǵan bir neshe juwaptan durıs degenin tańlaw; ashıq juwaplı; sáykeslik ornatiw; durıs izbe izlikti ornatiw.	

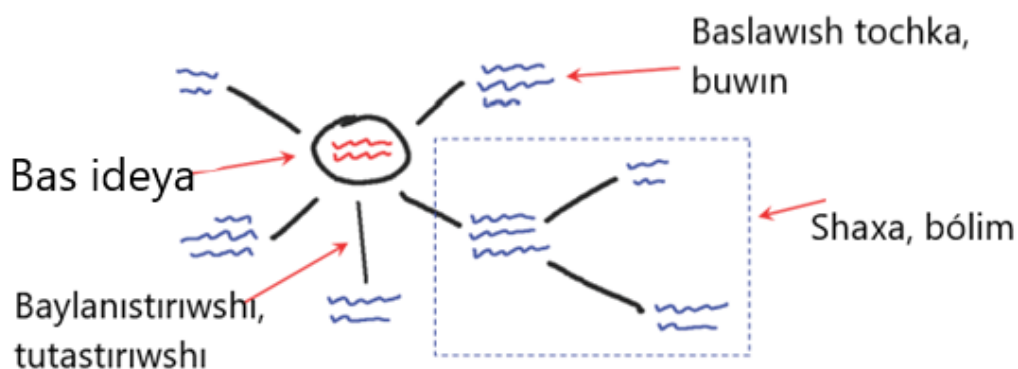
Diskussiya ótkeriwdiń tártibi hám reglamenti

1. Diskussiyanı alıp barıwshı temanı daǵazalaydı hám bayanatshıǵa sóz beredi.
2. Bayanat 5-8 minut dawam etedi.
3. Sın beriwshi (recenzent) 2 minut sóleydi.
4. Opponent tema boyınsha disussiyanı 1-3 minut bayan etedi.

Mindmapping

Oylaw kartasınıń komponentleri

Venn diagramması	SWOT analiz <table border="1" style="margin-left: auto; margin-right: auto;"> <tr> <td style="text-align: center;">S</td> <td style="text-align: center;">W</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">O</td> <td style="text-align: center;">T</td> </tr> </table>	S	W	O	T	Balıq skeleti
S	W					
O	T					
“Ne ushin?” sxeması	Hálsiz hám kúshli tárepler	“Qanday?” sxeması				

Konceptuallıq keste

... ға жандасıwлар, ... túsinikleri	Xarakteristikalar, taypalar, ajıralıp turatúgın belgiler hám sol kibiler			

Bilemen	Biliwdi qáleymen	Bilip aldım

III. TEORIYALÍQ SABAQLAR MATERIALLARÍ

LEKCIYA 1. Shet el joqarı oqıw orınlarında hám Ózbekstanda oqıtıwdıń kredit sisteması. Kredit sisteması tiykarında oqıw processin shólkemlestiriw hám onıń sapasın támiyinlewdiń innovaciyalıq metodları (2 saat)

Joba

1. Bolonya deklaraciyası hám Evropanıń birden-bir tálim ortalığı. Shet el universitetlerinde hám Ózbekstan joqarı oqıw orınlarında kredit-modul' sisteması.
2. Modullı tálim mazmunı, maqseti hám wazıypaları, principiı hám modul blokları.
3. Kredit-modul sisteması tiykarında oqıw processin shólkemlestiriw hám onıń sapasın támiyinlewdiń innovaciyalıq metodları.

Tayanısh túsinikler. Bolonya deklaraciyası, kredit, modul', kredit-modul' sisteması, ECTS

1. Bolonya deklaraciyası hám Evropanıń birden-bir tálim ortalığı

XX ásirdeń ekinshi yarımında ilimiy-texnikalıq rawajlanıw óziniń joqarı shıńlarına eristi. Ilimiy texnikalıq rawajlanıwınıń (ITT) házirgi dárejesi sondayki pán texnika hám texnologiya rawajlandiriwdiń erisilgen pátlerin mámleket qaysı dárejede rawajlangan bolmaydın, bólek alınğan mámlekette onı támiyinlep bolmaydı. ITT keyingi rawajlanıwı túrli mámleketlerdegi ilim hám qánigelerdiń sherikligi, ilimiy-izertlew islerdiń integraciyası nátiyjesinde ámelge asırılıwı múmkin. Pán texnika hám texnologiyanıń rawajlanıwı tálim rawajlanıwı dárejesi menen bekkem baylanıslılığın itibarğa alatuğın bolsaq bilimlendiriw tarawındağı xalıq aralıq integraciyanıń ústinligi ayqın mashqalaga aylanıp qaladı. Bul kredit texnologiyanıń jaratılıwın hám qollanıwınıń aktuallıgın belgileydi. Sebebi bilimlendiriw tarawındağı xalıq aralıq integrallasıw eń aldın oqıw procesin kredit texnologiyası tiykarında shólkemlestiriwge tayanadı.

Kompetencyga tiykarlangan jantasıw: kompetenciya - bul student tárepinen oqıw processinde hám belgili bir tarawda tabıslı iskerlik aparıw ushın alınan bilim, kónlikpe hám kásiplik tayarlıq (kompetenciya) dıń ulıwma dárejesi.

Kredit-modullı sistema: Kredit-modullı sistema - bul modullı tálim texnologiyaları hám kreditler - oqıw predmetiniń mazmunın ózlestiriw ushın zárúr bolgan student júklemesin ólshew birliklerine tiykarlangan tálim modeli. Tálim procesin shólkemlestiriwdiń kredit-modullı sisteması tómendegilerdi názerde tutadı: tálim programmasınıń modullı dúzilisi; miynet kólemin bahalaw ushın kredit birliklerinen (kreditlerden) paydalanıw; bilimlerde bahalaw ushın ball-reyting sistemalarınan paydalanıw; individual oqıw programmasın qalıplestiriwde studentlerdiń qatnasıwı; oqıw processinde ózbetinshe úyreniw úlesin asırıw; tálim programmalarınıń studenttiń imkaniyatlarına maslasıwshılıgın asırıw.

Bunday sharayatta tuwrıdan-tuwrı, qollanılatuğın mağlıwmatlardan sırttağı bólekler azayadı hám oqıtıwshı basshılıgı astında interaktiv formada oqıw xanalarında hám laboratoriyalarda, keleshektegi kásiplik iskerlik ob'ektlerinde, aralıqtan oqıtıw sistemasının múmkinshiliklerinen paydalanıw halda, studentlerdiń ózbetinshe jumislardı orınlawı ushın júdá zárúrli bolgan imkaniyatlar túrleri keneyedi.

Kredit sistemasınıń ornatılıwı hár qıylı universitetlerdegi kurslardı salıstırıwdı ańsatlastırıwı hám studentlerdiń mobilligin maksimal dárejede asırıwga jol ashadı.

Modullı -kredit sisteması zamanagóy tálimniń eń jetiliskeń forması esaplanadı. Búgingi kúnde rawajlangan mámleketler arasında social,

ekonomikalıq, áskeriy hám materiallıq tarawlarda óz-ara birge islesiwge erisiw, sheriklikti jolǵa qoyıwdıń jańa jolların izlew dawam etpekte. XX ásirdeń ekinshi yarımınan baslap barlıq tarawlarda bolǵanı sıyaqlı, joqarı tálim sistemasında da xalıq aralıq sheriklikke erisiw, joqarı maǵlıwmatlı, maman kadrlardı tayarlawǵa birden-bir jantasıwdı qarar taptırıw jolında ámeliy háreketler alıp barılǵan. Jáhannıń kóplegen mámleketleri joqarı oqıw orınlarınıń oqıtıw sistemasın birden-bir qaniygelik talaplar tiykarında dúziliwine erisken.

Bolonya deklaraciyası 1999 jıl 19 iyunda Italiyanıń Bolonya qalasında qol qoyıldı. Bolonya procesi bul Evropadagi reformalar procesi bolıp, ishinde ulıwma joqarı tálim ideyası jatadı.

Bolonya deklaraciyasına kirisiw ushın tómendegi dáslepki talaplar qóyıladı:

- joqarı oqıw jurtıǵa shekem 12 jıllıq tálim;
- eki basqıshlı joqarı tálim-bakalavriat hám magistratura;
- oqıw procesi hám oqıtıw nátiyjelerin bahalaw ECTS kredit texnologiyası tiykarında dúziliwi.

Kórinip turǵanı sıyaqlı, biziń mámleketimizde birinshi hám ekinshi talaplar orınlangan. Bolonya procesinin talaplarına juwap beriw ushın endi gezek úshinshi talaptı orınlawda - yaǵnıy oqıw procesin kredit texnologiyası tiykarında shólkemlestiriw bolıp tabıladı.

Dúnyanıń joqarı tálim sistemasında kredit sistemasınıń bir neshe túri bar.

Joqarıda aytıp ótilgen ECC menen bir qatarda,

USCS -Amerikanıń kredit sisteması,

UCC Britaniyanıń kredit sisteması,

CAC Aziya mámleketleri hám tınısh okeandagi mámleketlerdiń kredit sistemaları bar.

1.2. Modullı tálim mazmunı, maqseti hám wazıypaları, principi hám modul blokları

Búgingi kúnde joqarı tálim sisteması aldındaǵı eń tiykarǵı wazıypa maman qánigeni tayarlaw. Bunday qánigeni tayarlaw ushın, álbette, oǵan salıstırǵanda surilayotqan talaplar sistemasın anıqlap alıw kerek. Bul sorawǵa juwap izlep, tómendegi tórt baǵdardaǵı talaplar sistemasına dus keldik:

1. Óz tarawı boyınsha zárúrli bilim, kónlikpe hám ilmiy tájriybelerge ıyelew.
2. Tarawǵa tiyisli ámeldegi bilimlerin turaqlı túrde ózbetinshe asırıp barıw, yaǵnıy ózbetinshe tálimge tayın bolıw.
3. Tarawǵa innovaciyalar kirgiziw ushın ózbetinshe izertlew hám dóretiwshilik qılıw kónlikpesine ıyelew.
4. Óz waqtın joybarlaw, basqarıw hám óz iskerligin shólkemlestiriw kónlikpesine ıyelew.

Tálim procesin shólkemlestiriwdiń kredit-modullı sisteması bul modullı tálim texnologiyaları hám kredit yamasa kredit tálimi bólindileriniń kombinaciyasına tiykarlangan oqıw procesin shólkemlestiriw modeli.

Oqıw procesin shólkemlestiriwdiń kredit-modullı sisteması menen panniń mazmunı mazmunli modullarǵa bölinedi (semestrde 2-4 modul), yaǵnıy pán mazmunli modullar sisteması retinde qalıplededi.

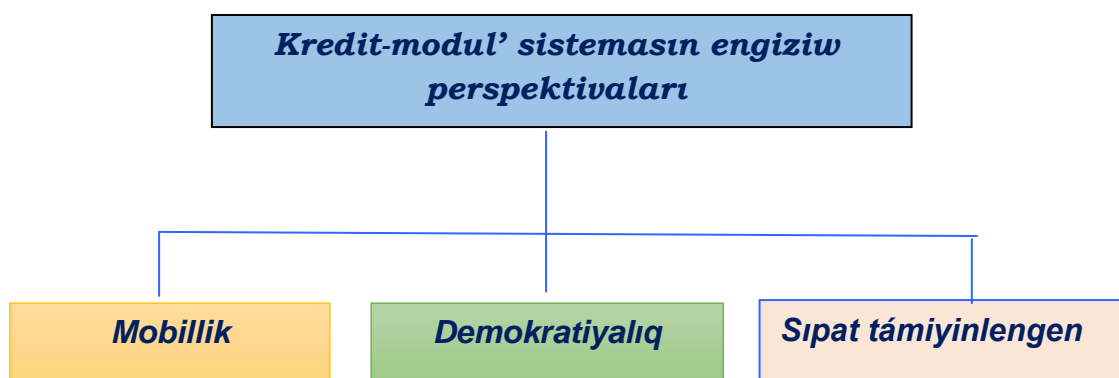
Modul - bul oqıw procesiniń tiyisli formaları menen ámelge asırılatuǵın tálim hám kásiplik baǵdarlamaniń hújjetlestirilgen tolıq bólegi (oqıw ıntızamı, ámeliyat, mámleket attestaciyası). Sonday etip, mazmunli modul lekciyalar, seminarlar, ámeliy hám laboratoriya shınıǵıwları, ózbetinshe hám individual jumıslar (mısalı, kurs jumısları), konsultaciyalar, ámeliyatlar hám modulda bilimlerde basqarıw (ámeldegi hám juwmaqlawshı testler) ushın waqtın óz ishine alıwı kerek.

Modullı jantasıw erisilgen nátiyjeni izbe-iz qadaǵalaw etip barıwǵa tiykarlangan. Nátiyjede modul -kredit sisteması payda bolǵan.

“**Kredit**” termini (credit) - “sınaqtan ótti” mánisin anglatıp, studenttiń oqıw jurtında belgili bir kurs (modul) ni tabıslı juwmaqlaganlıǵı tuwrısında maǵlıwmat beredi.

Kredit - zacet birligi. ECC (European Credit Transfer and Accumulating System) – Evropanın’ kredit toplaw sisteması bolıp tabıladı. Bul sistema Evropa universitetlerinde 1989 jılda ótkerilgen izertlewlerden tabisli ótti hám qabıllandı. Ol tınlawshınıń ulıwma júklemesine tiykarlanadı.

Modul -kredit sisteması - hár bir oqıw páni (modulı)nıń studentler tárepinen belgili muǵdardaǵı kredit birlikleri tiykarında ózlestiriliwin támiyinleytuǵın sistema.

Modullar belgili bir kásiplik iskerlik ob'ektine muwapıqlıq belgisi menen birlestirilgen tálim elementleri sisteması retinde islep shıǵılǵan. Ekinshisi, oqıwshınıń intellektual iskerligi processinde bul maǵlıwmat menen islewge múmkinshilik beretuǵın ózbetinshe logikalıq dúzilıwǵa hám quramǵa iye bolǵan belgili maǵlıwmat muǵdarı retinde qaraladı.

Kredit - bul kontent modulların yamasa kontent modulların ózlestiriw ushın zárúr bolǵan akademikalıq júktiń ólshem birligi.

Kredit birlikleriniń sanı studentler tárepinen sarplanatuǵın miynet sarpına uyqas halda belgilenedi. Studenttiń miynet sarpı - auditoriya shınıǵıwları, ózbetinshe jumıslar hám oqıw rejesinde názerde tutılǵan basqa xızmetlerin óz ishine aladı. Oqıw páni (modulı) ni úyreniw ushın student tárepinen sarplanǵan

ulıwma miynet sarpı muǵdarı (auditoriya hám ózbetinshe jumıs saatları) bir oqıw jılında 750-800 saattı shólkemlestiriwi kerek. Áyne orında aytıp ótiw zárúrki, kreditler auditoriya saatları menen shegaralanıp qalmay, bálki studenttiń auditoriyadan tısqarı sharayatta da oqıw pání (modulı) ni ózlestiriw ushın sarplaytuǵın júklemeni de inabatqa alǵan halda belgilenedi. Ádetde oqıw rejesine kiritilgen pánler boyınsha ajratılatuǵın kreditler sanı 3 ke teń. Geyde oqıw pání ushın ajratılǵan kredit sanı 3 den kóp yamasa kem bolıwı múmkin.

Kreditler barlıq (májburiy hám qálegen) saylanǵan oqıw pánleri boyınsha bólistiriledi. Kreditlerdiń bólistiriliwinde pán boyınsha kurs joybarları hám ámeliy jumıslarınıń bar ekenligi inoatga alınadı. Oqıw pání ushın ajratılatuǵın kreditler muǵdarı pánniń quramalıǵı hám de studentler tárepinen onıń ózlestiriliwine baylanıslı boladı. ECTSte kreditler jıyındısı semestrde - 30, oqıw jılı dawamında - 60, bakalavriat dáwirinde bolsa - 240 ti quraydı. ECTS kredit texnologiyasına ótiwden gózlengen maqset studentlerge shet elde oqıwdı dawam ettiriw ushın joqarı jurttı tańlawda shárt-sharayattı jaratıw ; arnawlı bir mámleket degi ámeldegi tálim alıw múddetiniń shet el mámleketlerde tán alınıwın támiyinlew; Evropa joqarı oqıw orınları oqıw jobaların úyreniw hám sol tiykarında oqıw procesin jetilistiriw; studentler qábiletin tolıq rawajlandırıw hám oqıtıwdıń joqarı nátiyjelerine erisiw.

Kredit sistemasın kirgiziwden maqset tálimniń ashıqlıǵın hám akademikalıq bilimlerde hám de kvalifikaciyanı tán alıwdı ańsatlastırıw bolıp esaplanadı.

Daslep kredit shetten kelip oqıtıp atırǵan tıńlawshılar ushın isletilingen hám oǵan isenim bildirilgen. Joqarı tálim mákemeleri ushın birden-bir kreditlerdi ornatılıwı bolsa tıńlawshılardıń mobilligin támiyinlewge járdem berdi. Búgingi kúnde evropa kredit sisteması Evropanıń derlik barlıq mámleketlerinde tán alınǵan hám ámel etiwshi sistema bolıp tabıladı. Tıńlawshı ornatalǵan kredit balların toplaǵan tágdirdagina diplom alıwǵa muvaffaq boladı.

Evropa kredit sistemasınıń tiykarın úsh element quraydı :

- Oqıw programmaları haqqında informaciya, tıńlawshınıń erisken nátiyjeleri hám tıńlawshı iskerliginiń kólemi. Hár bir oqıw jılı 60 bólekke bólinedi hám zachyot birligi esaplanadı. Bir háptelik júkleme 54 saattan aspawı kerek, 54 saat 1, 5 kreditga teń. Oqıw jılınıń dawam etiw waqti Evropada ortasha 40 hápte. Biraq Evropanıń túrli mámleketlerinde oqıw jılınıń dawam etiw waqti túrlishe bolıwı belgili dárejede mashqalalardip keltirip shıǵaradı.

- Kredit sisteması barlıq oqıtıw formaların qadaǵalawdı óz ishine aladı (auditoriya hám auditoriyadan tısqarı).

- Kredit sisteması tálim processinde o'qılǵan saatlar muǵdarın emes, bálki erisilgen nátiyjeni kórsetip beretuǵın ólshem birligi bolıp tabıladı. Yaǵnıy qánigeniń kompetentlik dárejesine baha beretuǵın nátiyjege qaratılǵan ólshem birligi bolıp tabıladı.

Sonday eken, **kredit tekǵana oqıw iskerligine berilgen baha emes, bálki, student usı moduldi ózlestirip alıw ushın orınlaǵan oqıw júklemesin kórsetip turıwshı birlik bolıp tabıladı.** ECTS da akademiyalıq jıl 60 kredtir (1 kredit = 25-30 akad.saattı quraydı hástudenttiń tálim nátiyjelerine erisiwi ushın sarplanatuǵın miynet júklemesine qaray, bul saatlar bólek kurs/ modullerge bólinedi. Demek, birinshi basqishta (bakalavriat) tıńlawshı 240 kreditke shekem toplawı múmkin. Ekinshi basqishta (Magistratura) 90-120 ǵa shekem kredit jıynaw múmkinshiligine iye. Kredit sistemasınıń tiykarın álbette reyting ball sisteması quraydı.

Oqıw procesin shólkemlestiriwdiń ECTS kredit texnologiyasına ótiwde tówendegi maqsetler kózlenedi:

- shet elde oqıwdı dawam ettiriw ushın joqarı oqıw jurtn tańlawda shárt-sharayat jaratıw;
- Ózbekstanda tálim alǵan múddetti shet el mámleketlerde tán alınıwın támiyinlew;
- Evropa joqarı oqıw orınları oqıw jobaların úyreniw hám sol tiykarında oqıw procesin jetilistiriw;
- tıńlawshılar qábiletleri tolıqlaw ashılıwına hám oqıtıwdıń joqarı nátiyjelerine erisiw.

1.3. Kredit-modul sisteması tiykarında oqıw processin shólkemlestiriw hám onıń sapasın támiyinlewdiń innovaciyalıq metodları

Zamanagóy qánigeden kásiplik kompetentlik hám standart bolmaǵan jaǵdaylarda qarar qabıllaw, jámáá bolıp islew, informaciyanı ózbetinshe alıw, analiz qılıw, nátiyjeli paydalanıw, ózgeriwshen jaǵdaylarǵa maslasıwshanlıq talap etiledi. Oqıtıwdıń kredit sisteması sanap ótilgen táreplerge iye kadrlardı tayarlawǵa keń múmkinshilik jaratadı. Usı qolay hám nátiyjeli sistema miynet bazarınıń ózgeriwshen talapların qanaatlandırırwshı mexanizm retinde xızmet etedi, sonıń menen oqıw orınları pitkeriwshileriniń mobilligi támiyinleydi.

Kredit sistemasınıń áhmiyeti sonda, akademikalıq programmalar miynet bazarı talaplarına uyqas halda dúziledi. Oqıw plandaǵı pánlerdiń 50 procenti tańlaw páni bolıp, oqıw procesine informaciyalıq sistemalar engiziledi. Sonıń menen birge, studentlerdi oqıtıw hám miynet bazarına tayarlawǵa individual túrde jandasıladı, olar ózbetinshe tálim alıwǵa jóneltiriledi. Individuallasqan hám differenciallasqan oqıtıw sisteması tálim mákemeleriniń alternativlıǵı, oqıw-programmalıq hújjetlerdiń jıldamlıǵı, ózgeriwshen sociallıq-ekonomikalıq jaǵdayǵa maslasıwshılıǵına tiykarlanǵan.

Kredit texnologiyası quramalı sistema bolıp tabıladı. Onıń tabıslı islewi kóplegen faktorlarǵa, atap aytqanda, oqıw-materiallıq támiynat, xalıq aralıq standartlarǵa juwap beretuǵın sabaqlıqlar, studentlerdiń ózbetinshe islewin shólkemlestiriw ushın arnawlı shárt-sharayatlar (kompyuter klassları, videozallar) ǵa baylanıslı. Oqıtıwdıń kredit sistemasında oqıw ornı oqıw processinde barlıq zárúr informaciya derekleri: oqıw hám metodikalıq qóllanba, elektron sabaqlıq, tarqatpa materiallar, tarmaq tálím resursların alıw múmkinshiligi bar ekenligi zárúrli esaplanadı.

Sabaqta studentlerdiń tiykarǵı mútajlikleri (fiziologikalıq, qawipsizlik, social, húrmet / tán alıw, óz-ózin ańǵarıw (A. Maslou boyınsha)) qandırılǵanda iskerliginiń motivaciyası tabıslı boladı.

Modullı shınıǵıwdıń dástúriyden abzallıqları:

- oqıw materialın rekonstrukciya qılıw ayırıqsha qásiyetlerin esapqa alǵan halda ámelge asırıladı studentler gruppaları;
- modullı úyreniw ózbetinshe bilim alıwda studentler iskerligin aktivlestiredi;
- moduldi úyreniwde oqıtıwshılar hám studentlerdiń óz-ara baylanısı sheriklik ideyalarına tiykarlanadı;
- imtixan hám test sınaqları ushın ajıratılǵan waqıt pútkil oqıw jılına bólistiriledi;
- shınıǵıw dawamında studenttiń júklemesi azayadı.

Modullı oqıtıw sharayatında oqıtıwshı tálím processinde basqasha rol hám funkciya iyeleydi. Trening bolıp ótiwi kerek birge jaratıw, jańa bilimlerde jańalıq ashıw, iskerlik usılı. Student oqıtıw, student jumısında ústin shaxsqa aylanadı bul aktiv túrde oqıtıwshınan bilimdi alıw procesi bolıw kerek. Tálím iskerligi birinshi náwbette oqıtıwshılardıń motivları menen xoshametlenedi.

Studentlerdiń auditoriyadaǵı iskerligin xoshametlew múmkin:

- bul bilim, kónlikpe hám ilmiy tájriybelerge házirgi waqıtta hám keleshekte bolǵan mútajlikti túsindiriw;
- oqıtıwshınıń ózi mazmunına qızıǵıwshılıq;
 - ushırasıw ushın múmkinshilikler jaratıw;
 - tańlaw shártlerin jaratıw;

- jumıs ushın jeke juwapkerlik shártlerin jaratıw ilajları;
- studentler iskerligin tastıyqlaw, tán alıw, xoshametlew;
- alınğan bilimlerdiń ámeliy áhmiyetin kórsetiw;
- auditoriyada saw bási ushın sharayat jaratıw.

Modullı shınıǵıwdıń dástúriyden abzallıqları:

- studentler gruppalarınıń ayrıqsha qásiyetlerin esapqa alǵan halda oqıw materialın qayta qurıw ámelge asırıladı;
- modullı oqıtıw ózbetinshe bilimdi, studentler iskerligin aktivlestiredi;
- moduldi úyreniwde oqıtıwshılar hám studentlerdiń óz-ara baylanısı sheriklik ideyalarına tiykarlanadı;
- imtixan hám test sınaqları ushın ajratılǵan waqıt pútkil oqıw jılına bólistiriledi;
- shınıǵıw dawamında studenttiń júklemesi azayadı.

Syllabus bul pánniń oqıw programması bolıp, ol úyrenilip atırǵan temanıń xarakteristikası, maqseti hám wazıypaları, nazmunı, hár bir sabaqtıń teması hám dawam etiw waqti, ózbetinshe jumıs ushın tapsırmalar, máslahát waqıtı, studentlerge qoyılatuǵın talaplar, bahalaw kriteriyeleri, ádebiyatlar dizimin óz ishine aladı.

Tálim nátiyjeleri – oqıw procesiniń juwmaǵında tálim alıwshı neni biliwi, túsiniwi hám oqıw procesi tawısıwı menen nelerge ılayıq ekenligi haqqındaǵı jazıwlar.

Tálim (oqıw) nátiyjeleri túrli maqsetlerde isletiliwi múmkin, mısalı, ilimiy tájriybe sheńberi xarakteristikalawshıların jaratıw, ilmiy tájriyelerdi anıqlaw, oqıw programmaların proektlestiriw, bahalaw htb. Tálim nátiyjeleri olardıń maqseti hám kontekstine qaray túrli dárejelerde anıq beriliwi shárt.

Tálim nátiyjelerin belgilew Blum taksonomiyası tiykarında ámelge asırıladı.

Blum taksonomiyasi

1956 jilda amerikalıq psixolog Benjamin Bloom assimilyaciya tayparı hám tálim maqsetleri klassifikaciyasınıń taksonomiyasını (dúzilisi, tártibi) islep shıqtı, bunda tálim sapasın bahalaw elege shekemge shekem pedagogikada tiykarlanadı.

B. Bloom kognitiv maqsetlerdiń 6 toparın anıqladı. Oqıw maqsetleriniń kópshiligi (programmalar, sabaqlıqlar, oqıtıwshılardıń ámeliyatı) kognitiv tarawǵa tiyisli.

Maqsetlerdiń anıq klassifikaciyaman paydalanıw pán oqıtıwshına tómendegi múmkinshiliklerdi beredi:

- ústin turatuǵın wazıypalardı belgilew hám kelesi islerdi joybarlaw;
- studentler menen nátiyjeli birge islewdi shólkemlestiriw;
- oqıw jumıslarında tálim alıwshılardıń kórsetpelerdi beriw;
- studentlerge ózbetinshe túrdegi iskerliginiń jeterli dárejede, tuwrılıǵın bahalawǵa hám gerekli ońlawlardı kirgiziwge járdem beriw;
- bahalaw procesin jáne de ob'ektiv qılıw.

Blum piramidasınıń tómengi dárejeleri

Dáreje	Oqıw kónlikpeleri hám tapsırma mısalları
Bilim	Tákirarlaw yaki informaciyanı tanıw dizim jaratıw, ajratıp alıw, aytıp beriw, kórsetiw, atın aytıw
Túsiniw	Informaciyalıq materialdıń mánisin ańlaw (túsiniw) táriyiplew, túsindiriw, belgilerin anıqlaw, basqasha táriyiplew

Paydalanıw	Uqsas jaǵdayda qollanıw qollanıw, illyustraciya etiw, sheshiw

Blum piramidasınıń joqarǵı dárejeleri

Dáreje	Oqıw kónlikpeleri hám tapsırma mısalları
Bilim	Tákirarlaw yaki informaciyanı tanıw dizim jaratıw, ajratıp alıw, aytıp beriw, kórsetiw, atın aytıw
Analiz	Elementlerin hám strukturasin anıqlaw Analizlaw, tekseriw, eksperiment ótkeriw, salıstırıw, parıqların ajratıw
Sintez	Elementlerdi jańadan qosıw jaratıw, dizaynın oylap tabıw, islep shıǵıw, rejesin dúziw
Bahalaw	Kriteriyler tiykarında salıstırmaǵı qunın bahalaw Argumentler keltiriw, pikirin qorǵaw, dáliyllew, boljaw

Universitette oqıw iskerliginin túrleri

Student kreditlarǵa iye bolıwı ushın kórsetilgen jumıslarınıń muǵdarı tómendegilerdi óz ishine aladı:

- Lekciyalar
- Laboratoriya ustaxanalarında islew
- Jeke yaki toparlarda proekt ústinde jumıslar
- Máslahat saatları

- Test sınaqları
- Esaplaw hám grafikalıq wazıypalar
- Múddetli jumıslar
- Ilimiy konferenciýalar ushın tezisler tayarlaw
- Dóretpelik jumısları
- Studenttiń oqıtıwshı menen jumısı
- Studentlerdiń ózbetinshe jumısları
- Imtixanlar, testler hám bahalawdıń basqa formaları
- Student portfoliosı
- Ámeliyat.

Oqıtıwshı menen ózbetinshe islewdi shólkemlestiriw hám studentlerdiń ózbetinshe jumısı

Sırt elde joqarı tálimniń rawajlanıw processlerin analiz qılıw tálimdi shólkemlestiriwde túpkilikli ózgerisler bolǵanlıǵın kórsetip atır:

- Auditoriya júgin kemeytiw hám studentlerdiń ózbetinshe jumıs úlesin kóbeytiw;
- Oqıtıw ekinshi planǵa ótedi, tálimdegi oraylıq orındı studentlerdiń ózbetinshe iskerligi aladı.

ECTS-da studentlerdiń ózbetinshe jumısların shólkemlestiriw ushın sizge tómendegiler kerek:

- studentlerdiń ózbetinshe jumısqa tayınlıǵı.
- SÓJ kólemin anıq joybarlaw hám atqarılıwın baqlaw studenttiń ózbetinshe jumısı.
- jetkilikli oqıw hám stilistik ádebiyatlardıń bar ekenligi hám eger olardıń versiyalarınıń zárúr elektron versiyaları (Elektron baspalar) stilistikalıq jumıs dep qaralıwı kerek. Bul zárúr avtorlıq huqıqın tártipke salıw).
- jańa oqıw hám monitoriń programmaları zárúr IKT járdeminde jaratılǵan texnologiyalar.

- joqarı qawipsizlik hám kompyuterge kirisiw hám nusqalaw studentler hám oqıtıwshılardıń texnikası.

- oqıtıwshı hám ortasında erkin ushırasıw múmkinshiligi student.

- oqıtıwshınıń konsalting hám basqarıwshı rolin kúsheytiw.

Keńesgóyler hám tárbiyashılardıń xızmetlerin shólkemlestiriw

Adviser (keńesgóy, máslahatshi) – bakalavriattıń tiyisli baǵdarın pitkeriwshi studentti tárbiyalawshı, oǵan oqıw jolın tańlawda járdem beriwshi (qalıplestiriwshi) kafedranıń oqıtıwshısı.

Adviser xızmetiniń tiykarǵı funkciyaları hám kepillikleri. Adviserler xızmeti oqıw orınlarında bakalavrlardı tayarlawǵa járdemlesedi hám tuwrıdan-tuwrı institut direktorı, fakultet dekanına esabat beredi. Adviserler sanı studentler sanına qaray belgilenedi (mısalı, 100 oqıwshıǵa bir máslahatshi). Adviserler studentlerge jeke tálim traektoriyaların tańlawda hám ámelge asırıwda járdem beredi.

Tutor xızmeti

Tyutor (inglis. Tutor) lawazımın oqıw procesin jaqsı túsinetuǵın, joqarı dárejedege xızmetker iyelewi múmkin. Tyutor studentlerge usınıw ushın barlıq kerekli maǵlıwmat, oqıw materialların tayarlaydı, oqıw procesin shólkemlestiriw ushın olardı stendlarda, institut web betinde, universitetiń tálim portalında jaylastıradı. Jıl dawamında úzliksiz túrde akademiyalıq máslahát beriwshi, tárbiyashi támiyinlewi shárt. Tyutorlar studentlerdiń individual jobaların qabıllaydı hám oqıw jılınıń belgilengen múddeti ushın jumıs jobaların tayarlawda qatnasadı, kerekli kórsetpeler beredi. Tyutor ózi basqaratuǵın jónelislerdiń pasportın saqlaydı. Tyutorlar barlıq pánler boyınsha qadaǵalawlarda, studentlerdiń akademiyalıq reytingin shıǵarıwda, sonıń menen birge komissiyalar jumıslarında, administraciyanıń qadaǵalaw tekseriwlerin ótkeriwde qatnasadı.

Sorawlar

1. Bolonya procesi neni ańlatadı?
2. Kredit – bul ne?
3. Kredit-modul sistemasınıń ózgesheligi nede?
4. Kreditlar qalay esaplanadı?
5. Blum taksonomiyası tiykarında oqıw nátiylerei qalay belgilenedi?

Lekciya 2. Tálım tarawın basqarıwdıń xuquqıy tiykarları (2 saat)

Jobası:

1. Tálım tarawın basqarıwdıń xuquqıy tiykarları. Tálım tarawlarına tiyisli nızamlar. Pedagog xızmetkerleriniń munasibetlerin tártipke salıw. Studentlerdiń bilimin bahalawdıń anıq kriteriyleri oqıw orınlarında ádillikti támiyinlew girewi, korrupciyanıń aldın alıw hám oǵan qarsı guresiwdiń xuquqıy – ruwxıylıq tiykarları.
2. Ózbekstan Respublikası Prezidentiniń Joqarı tálım sistemasına tiyisli qabıllangan pármanları, qararları hám biylikleri. Ózbekstan Respublikası Ministrler Kenesinin Joqarı tálım sistemasına tiyisli normativ-xuquqıy hújjetleri.
3. Ózbekstan Respublikası Joqarı hám orta arnawlı bilimlendiriw ministrliginiń tálım-tárbiya processin shólkemlestiriw boyınsha normativ-xuquqıy hújjetler.

Tayanısh túsinikler. Tálım, tálım tarawında normativ-xuquqıy hújjetler, bilimlerde bahalaw kriteriyleri

Zamanagóy turmıstı búgin ılım-bilim hám tálimdiń rawajlanıwisiz oyda sawlelendiriw etip bolmaydı, insaniyat pán o'qi átirapında sheńberyotgandek go'yo. Jáhándiń jetekshi mámleketlerinde tálimdi rawajlandırıw birinshi náwbettegi wazıypa retinde belgileniwi de biykarǵa emes. Sebebi, mámlekettiń kelesi gúlleniwi naǵız ózi tarawda qolǵa kirkizgen jetiskenlikleri menen bekkem baylanıslı.

Búgingi kúnde universitetlerdiń tálim beriw iskerligi jáne de rawajlanıwlashtirilib, xalqımızdıń ásirler dawamında qáliplesken ılım tárepke umtılıw pazıyleti taǵı bir bar kórinetuǵın bolıp atır. Jaslarımız saw hám de gózzal turmıs keshirim, iyelegen kásipi boyınsha turaqlı jumıs ornına iyelew, juwapkershilikti óz moynına alıw, insaniy salawatın muqatıwǵa jol qoymaw, qısqasha aytqanda, kámallıqqa erisiw ushın háreket etip atır jáne bul processda tálim alıwdı eń tiykarǵı shárt retinde ko'rmekte.

Mámleketimizde 2019 jıldıń oktyabr ayında Ózbekstan Respublikası joqarı tálim sistemasın 2030 jılǵa shekem rawajlandırıw kontseptsiyası qabıllandı. Bul hújjetke intellektuallıq rawajlanıwdı jedellestiriw, básikeyge shıdamlı kadrlar tayarlaw, ilimiy hám innovciyalıq iskerlikti nátiyjeli shólkemlestiriw hám de xalıq aralıq sheriklikti bekkemlew maqsetinde pán, tálim hám islep shıǵarıw integraciyasın rawajlandırıw sıyaqlı wazıypalar tiykar etip alındı. Konceptciya mazmunı mámleketimiz joqarı tálim sistemasın reformalawdıń ústin turatuǵın baǵdarların sáwlelendiredi. Ol jaǵdayda joqarı oqıw orınlarında qamrov dárejesin keńeytiw hám de tálim sapasın asırıw, cifrlı texnologiyalar hám tálim platformalarını engiziw, jaslardı ilimiy jumısqa tartıw, innovciyalıq strukturalardı qáliplestiriw, ilimiy izertlewler nátiyjelerin kommerciyalastırıw, xalıq aralıq tán alıwǵa erisiw hám de taǵı basqa kóplegen anıq jónelisler belgilep berilgen. Bulardıń barlıǵı tálim procesin jańa sapa basqıshına kóteriw ushın xızmet etedi.

Xalıq aralıq tálim baǵdarlamaları tizimi menen sheriklikte jumıs aparıw tálim procesiniń forma hám de mazmunın keńeytiw mánisin ańǵarıwǵa odaydi. Usi iskerlik Ózbekistannıń ekonomikalıq rawajlanıwında jedel jańalanıw hám de ózgerisler sharayatında tálim hám pánni innovationsǵa jóneltirilgen holatda rawajlandırıw maqsadlari uchun toliblar rawajlantiradi maqsadlariga javob berildi Buǵan baylanıslı jańa bilimlendiriwge tiyisli paradigmalardi, izertlew universitetleri tárepinen mámlekette insan kapitalın asırıw boyınsha ilimpazlar hám de studentler ushin jaratılıwge kem de studentler ushin jaratilib atırǵan múdi

Áyne dáwirde Ózbekistan joqari bilimlendiriw tarawında sezilerli unamlı ózgerisler júz berip atır. Bilim saraylarını tusi uzgerip, materiallik-texnikaliq bazasi

jaqsillashib, ilimiy islenbelerdi finanslıq támiynlew jáne social qollap-quwatlaw. Innovatsiya baǵdari daǵı bólek mamleket strukturalari shólkemlestirilip, joqari oqıw orınlarında da jańa bolindiler ashıp atır. Bulardıń barlıǵı joqari tálimge bolǵan jantasıwdı ózgartirip, onıń sapası hám de dárejesin kóteriwge xizmet etiwı anıq.

Tálim procesin shólkemlestiriwdiń kredit-modullı sisteması menen pániniń mazmunı mazmunli modullarǵa bólinedi (semestrde 2-4 modul), yaǵnıy ıntızam mazmunli modullar sisteması retinde qalıplesedi [2, 6].

Oqıw ıntızamınıń mazmunın shólkemlestiriwdiń modul principin ámelge asırıwdıń ekinshi shárti - bul kásiplik iskerliginiń ulıwma qıyalların anıqlaw qábileti, hár bir moduldı ashıp beriw hám ózlestiriwge qaratılǵan.

Student - keleshekтеgi qánige ushın tekǵana maǵlıwmattı ańǵarıw hám ózlestiriw, bálki onı ámelde qóllaw hám qarar qabıllaw usılların ózlestiriw de zárúrli bolıp tabıladı.

Bunday sharayatta tuwrıdan-tuwrı qollanılatuǵın maǵlıwmatlardan sırtдаǵı bólekler azayadı hám oqıtıwshı (tárbiyashı) baslıqlıǵı astında studentlerdiń interaktiv formaları hám usıllarınan paydalanıw hám laboratoriyalarda, oqıw zallarında, keleshekтеgi kásiplik iskerlik ob'ektlerinde aralıqtan oqıtıw sisteması ushın júdá zárúrli bolǵan ózbetinshe jumıslardan paydalanıw kengayadı.

Kredit sistemasınıń ornatılıwı pıtken kurslardı salıstırıwlawdı ańsatlastırıwı hám studentlerdiń mobilligin maksimal dárejede asırıwı kerek.

Kredit-modul sistemasına muwapıq oqıw procesin shólkemlestiriw tómendegilerge múmkinshilik beredi:

1. Hár bir studentke saylangán jónelis boyınsha oqıw programmasın ózlestiriw ushın eń qolay sharayatlardı usınıs etiw.

2. Tálım procesine onı individualizaciyalawǵa qaratılǵan jańa tálım texnologiyaların engiziw.

Oqıw nátiyjeleri / kompetenciya - bul bilim hám kónlikpelerdi ámelde, kúndelik turmısta arnawlı bir ámeliy hám teoriyalıq mashqalalardıń sheshimlerin tabıwda qóllaw qábileti bolıp tabıladı.

Tálım nátiyjeleri oqıtıwshıǵa jóneltirilgen sistemadan studenttiń nátiyjelerine jóneltirilgen sistemaǵa ótiwdi ańlatadı.

Modul oqıtıwshı tárepinen tálım mazmunın qurıw bolıp tabıladı studenttiń oqıw -bilim iskerligin shólkemlestiriw ushın. tiykarǵı zat oqıw modulınıń maqseti oqıw materialın sistemalastırıw hám onıń student islewi ushın qolay formada usınıs etiliwi. Tiykarǵı wazıypa oqıw processindegi modul - studentler iskerligin xoshametlew sabaqlar hám ózbetinshe jumıslarda, tálimdi ózlestiriwdi shólkemlestiriw studentler hám oqıtıwshılar ushın maqul túsetuǵın rejim degi material.

Modullı oqıtıw ortalıǵında oqıtıwshı basqasın iyeleydi tálım processindegi roli hám funktsiyası. Training bolıp ótiwi kerek birge jaratıw, jańa bilimlerde jańalıq ashıw, iskerlik usılı. Student oqıtıw, student jumısında ústin shaxsqa aylanadı

bul aktiv túrde islengen process kerek. Oqıtıwshınan " alıp qoyıń", " bilim alıń". Tálım iskerligi birinshi nábette oqıwshılardıń motivları menen xoshametlantiriladi.

Tálımdi rawajlandırıw boyınsha mámleketimizde bir qansha nızamlar, qararlar qabıllanǵan. Bular Ózbekstan Respublikası Ministrler Mákemesiniń "Pedagog kadrlardı qayta tayarlaw hám olardıń qánigeligin asırıw sistemasın jáne de jetilistiriw" tuwrısında sheshimi <https://lex.uz/acts/973504>. Usı Pedagog kadrlardı qayta tayarlaw hám olardıń mamanlıǵın asırıwǵa qoyılatuǵın mámleket talapları «Tálım tuwrısında» hám «Kadrlar tayarlaw milliy programması tuwrısında»gi Ózbekstan Respublikası nızamlarına muwapıq pedagog kadrlardı qayta tayarlaw hám olardıń mamanlıǵın asırıw sistemasına qoyılatuǵın májburiy talaplardı belgileydi.

Pedagog kadrlardı qayta tayarlaw hám olardıń mamanlıǵın asırıwǵa qoyılatuǵın mámleket talapları oqıw jobaları hám programmaların, sonıń menen birge, qayta tayarlaw hám bilimlerdi jetilistiriw tálım mákemeleriniń oqıw procesin, tálım sapasın baqlaw hám bahalaw rejimin, olar iskerligin attestatsiyadan ótkeriw tártip-qaǵıydaların tártipke salatuǵın basqa hújjetlerdi islep shıǵıw ushın tiykar esaplanadı.

Joqarı tálım mákemeleri baslıq hám pedagog kadrlarınıń mamanlıǵın asırıw sistemasın jáne de jetilistiriw boyınsha qosımsha ilajlar tuwrısında Húkimet №797 sheshimi, 23. 09. 2019. Bul qarar Ózbekstan Respublikası Prezidentiniń "Joqarı tálım mákemeleri baslıq hám pedagog kadrlarınıń úzliksiz mamanlıǵın asırıw sistemasın engiziw tuwrısında" 2019 -jil 27-avgustdaǵı PF-5789 -san Pármanı atqarılıwın támiyinlew hám de joqarı tálım mákemeleri baslıq hám pedagog kadrlarınıń kásiplik bilimi, kónlikpeleri hám sheberligin úzliksiz jańalap barıw mexanizmlerin engiziw, zamanagóy talaplarǵa muwapıq joqarı tálım sapasın támiyinlew ushın zárúr dárejede kásiplik tayarlıqtı asırıw, qayta tayarlaw hám bilimlerdi jetilistiriwdiń tikkeley hám de kásiplik iskerlikke baylanıslı tikkeley bolmaǵan formaların variativ hám bir birin toltırıw principi tiykarında ámeliyatqa engiziwdi támiyinlewge qaratıǵan.

Pútkil ómir dawamında tálim Konceptiyası

Ózbekstandađı turmıs dawamında tálim strategiyası shet el tájiriybeni tereń hám keń qamtılgan úyreniw hám ámeldegi tálim sistemasınıń sın kózqarastan analizin, milliy rawajlanıw qásiyetlerin esapqa alǵan halda islep shıǵılǵan. Úzliksiz tálim strategiyasınıń faktorları mámleket tálim standartları, baslanǵısh tálim mektepleri, tiykarǵı, orta, orta arnawlı, kásip-óner tálimi, joqarı hám joqarı oqıw jurtınan keyingi tálim, kadrlardıń mamanlıǵın asırıw hám qayta tayarlaw úzliksizligi menen támiyinlenedi. Tálim sisteması, sonıń menen birge, mektepden tısqarı tálimdi de óz ishine aladı.

Xalıq aralıqlastırıw hám mobillik

1997 jıldıń 29 avgustında qabıl etilgen “Tálim tuwrısındaǵı Nızamnıń juwmaqlawshı 5-bandi 33-zatsında belgilengenı sıyaqlı, tálim mákemeleri tálim máseleleri boyınsha shet el degi tálim mákemeleri menen tuwrıdan-tuwrı baylanıs ornalıwǵa, olar menen sheriklikte nızamda belgilengen boyınsha qospa oqıw mákemeleri dúziwge haqqıları bar.

2017 jılı 20 aprelde qabıl etilgen “Joqarı tálim sistemasın jáne de rawajlandırıw ilajları tuwrısında” Prezident pármanında pedagog kadrlardıń kásip uqıpı sapası hám dárejesi úzliksiz kóteriw, shet elde pedagog hám ilimiy xızmetkerlerdiń mamanlıǵın asırıw hám stajirovkasını ótkeriw, joqarı tálim mákemeleri pitkeriwshilerin

Tálim sistemasında xalıq aralıq sheriklik tómendegi qurallar tiykarında ámelge asırıladi:

- qospa joqarı oqıw orınların shólkemlestiriw;
- Respublikanıń joqarı oqıw orınlarında tálim procesine shet el oqıtıwshı hám ilimpazlardı tartıw;
- akademikalıq mobillikti xoshametlew;
- qospa ilimiy-izertlew jumısların shólkemlestiriwge kómeklesiw;
- joqarı tálim, innovaciyalıq texnologiyalar, resurslar hám energiyanı tejewdiń aktual máseleleri boyınsha xalıq aralıq konferenciyalardı shólkemlestiriw;

- shet el investitsiyalardı tartıw.

Sherikliktegi oqıw programmaları

Ózbekstan Respublikası Prezidentiniń 2017 jıl 28 aprelda qabıl etilgen PQ-2932 sanlı “Tashkent mámleket yuridikalıq universitetinde kadrlar tayarlaw sistemasın tupten jetilistiriw hám natıyjeliligin asırıw ilajları tuwrısında”gi qararda tálim shólkemine modul sisteması hám oqıtıwdıń innovciyalıq metodların rawajlandırıw, oqıw processinde informacion-kommunikaciya texnologiyaların keń qóllaw, studentler, oqıtıwshılar hám jas izertlewshilerdińni global informacion-huquqiy hám tálim resurslarınan paydalanıw múmkinshiliklerin keńeytiw, ámeliyat, stajirovka ótiw rejimin jetilistiriw, sonıń menen birge, klinikalıq tálimdi engiziw belgilengen.

Ózbekstan Respublikası Prezidentiniń 2017 jıl 28 aprelda qabıl etilgen PQ-2932 sanlı sheshimine qaray Tashkent mámleket yuridikalıq universiteti Ózbekstanda oqıw procesin shólkemlestiriwde kreditlerdi ótkeriw hám jıynash sistemasın hám qatar innovatsiyalardı engiziw boyınsha birinshi bolıp Ózbekstanda iskerlik kórsetip atır. Sonıgdek, 2017-jıl 15-martında qabıl etilgen “Tashkent informaciyalıq texnologiyaları universitetiniń iskerligin jáne de jetilistiriw ilajları tuwrısında”gi Ózbekstan Respublikası Prezidentiniń sheshimine tiykarlangan halda usı OTMlarda sistemalı tiykarda pedagogikalıq hám ilimiy xızmetkerlerdiń mamanlıgın asırıw hám stajirovkadan ótkeriw, ilimiy izertlewler alıp boorish, tálim procesine shet el qánigelerdi tartıw, sonıń menen birge, studentlerdiń akademikalıq almasınıwın támiyinlew boyınsha jetekshi shet el ilimiy-bilimlendiriwge tiyisli mákemeleri, analitikalıq izertlew orayları, xalıq aralıq shólkemler menen sheriklikti bekkemlew, unamlı xalıq aralıq tájiriybeni jáne de qóllaw, sonday-aq studentler oqıw júklemesi kólemin anıqlawdıń shártli birlikleri (kreditler) ni ótkeriw hám jıynash sistemasın engiziw belgilengen.

Universitette oqıw shınıgıwların optimallastırıw, atap aytqanda, ózbetinshe oqıtıwdıń bólek dáwirin engiziw hám sertifikatlastırıw múddetin kóbeytiw menen teoriyalıq tayarlıqtıń dawam etiw waqtını kemeytiw joybarlastırılğan. Bul

ózergerisler studentlerdiń ózbetinshe tálimi, oqıw shınıǵıwlarınıń sapası hám natıyjeliligın asıradı, pedagogikalıq ámelıyattıń huqıqıy tiykarların keńeytiredi, studentlerdiń jazba tárzde ámeldegi hám juwmaqlawshı imtixanlarǵa tayarlanıw waqıtların támiyinleydi hám pedagog xızmetkerlerge ózleriniń ilimiy izertlewlerin kúsheytiw arqalı óz-ózin rawajlandırıwǵa múmkinshilik jaratadı.

1998 jıldan beri, jeke tálim orta arnawlı, kásip-óner tálimi milliy programmasına muwapıq tálim ulıwma jańa túrdegi engizildi, dep. Uly 6, 2012 jıl Ózbekstan Respublikası Ministrler Mákemesiniń " Ózbekstan Respublikasında orta arnawlı, kásip-óner tálimi tuwrısında" gi sheshimi № 200 qabıllandı. Bul Qaǵıyda Ózbekstan Respublikasında orta arnawlı, kásip-óner tálimi sistemasın shólkemlestiriw hám ámelge asırıw rejimin belgileydi.

Tálim standartları

Bul standart standart talapları hám oqıwshılardıń shınıǵıw júkleriniń kólemin qadaǵalaw etedi, " Programmalıq injiniring boyınsha qánige" qánigelikliǵi boyınsha kishi qánigelerdi tayarlaw maqsetleri hám mazmunın belgileydi.

Bul standarttıń talapları oqıwshılardıń sapasın hám dárejesin bahalawda tálim mákemelerinde sertifikatlawdı ámelge asırıwdıń tiykarǵı norması bolıp tabıladı. Bul talaplardı orınlaw tálim mákemeleri, orta arnawlı, kásip-óner tálimi mákemeleri pitkeriwshilerine mámleket hújjetin beriw ushın tiykar esaplanadı.

Buyım-múlk forması hám baǵınıwınan qaramastan, bul talaptıń talapları tálim iskerligi sub'ektleri ushın májburiy bolıp tabıladı.

Sorawlar

1. Ózbekistan Respublikasınıń mámleketlik organlarınıń tálim tarawı boyınsha shıǵarǵan nızamları, pármanların aytıp beriń.
2. Ózbekistanniń qaysı joqarı tálim orınlarında credit-module sisteması engizilge?
3. Kredit-modul sisteması engizilgen joqarı oqıw orınlarında bul sistemaniń ózgesheliklerin keltiriń.
- 4.

IV. ÁMELIY SABAQLAR MATERIALLARÍ

Ameliy sabaq 1. Kredit-modul sistemasında oqıw processiniń metodikalıq támiyinleniwi (2 saat)

Sabaq maqseti. Kredit-modul sistemasında oqıw processiniń metodikalıq hújjetlerin jaratıw kónlikpelerin rawajlandırıw.

Sabaq wazıypaları. Tınlawshılardıń kredit-modul sistemasında oqıw processiniń metodikalıq támiyinleniwi hám onıń ózgesheliklerin tısinıwi. KMS ushın metodikalıq hújjetlerdi tayarlaw, atap aytqanda tálim nátiyjelerin Blum taksonomiyası járdeminde belgilew kónlikpelerin rawajlandırıw.

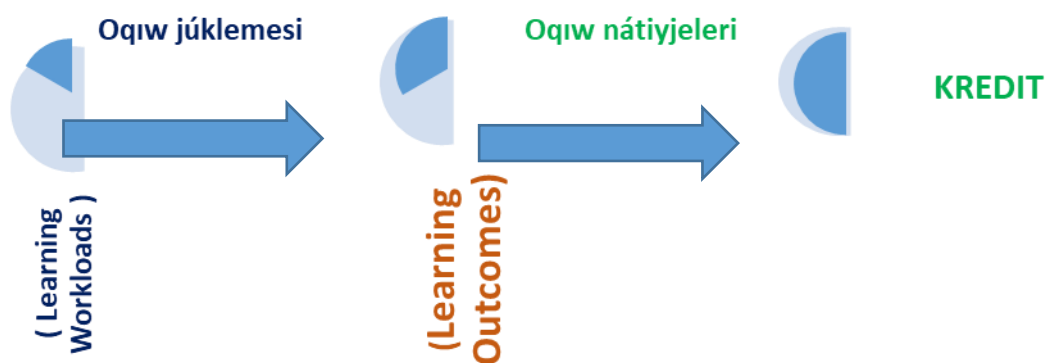
Metodikalıq bólim.

Modul - bul oqıw procesiniń tiyisli formaları menen ámelge asırılatuǵın tálim hám kásiplik programmanıń hújjetlestirilgen tolıq bólegi (oqıw ıntızamı, ámeliyat, mámleket attestatsiyası). Sonday etip, mazmunlı modul lekciyalar, seminarlar, ámeliy hám laboratoriya shınıǵıwları, ózbetinshe hám individual jumıslar (mısalı, kurs jumısları), konsultatsiyalar, ámeliyatlar hám modulda bilimlerde basqarıw (aǵımdaǵı hám juwmaqlawshı testler) ushın waqtın óz ishine alıwı kerek.

Modullı jantasıw erisilgen nátiyjeni izbe-iz qadaǵalap barıwǵa tiykarlangan. Nátiyjede modul -kredit sisteması payda bolǵan.

“**Kredit**” termini (credit) - “sınaqtan ótti” mánisin ańlatıp, studenttiń oqıw ornında belgili bir kurstı (moduldi) tabıslı juwmaqlaǵanlıǵı haqqında maǵlıwmat beredi.

Modul -kredit sisteması - hár bir oqıw páni (modulı)nıń studentler tárepinen belgili muǵdardaǵı kredit birlikleri tiykarında ózlestiriliwin támiyinleytuǵın sistema.

Tálim nátiyjeleri – oqıw procesiniń juwmaǵında tálim alıwshı neni biliwi, túsiniwi hám oqıw procesi tawısıwı menen nelerge ılayıq ekenligi haqqındaǵı jazıwlar.

Tálim (oqıw) nátiyjeleri túrli maqsetlerde isletiliwi múmkin, mısalı, ilimiy tájriybe sheńberi xarakteristikawshıların jaratıw, ilmiy tájriybelerdi anıqlaw, oqıw programmaların proektlestiriw, bahalaw htb. Tálim nátiyjeleri olardıń maqseti hám kontekstine qaray túrli dárejelerde anıq beriliwi shárt.

Tálim nátiyjeleri hár qıylı jetkizip beriw usılları (oqıw ornında, kompaniyada hám basqalar), hár qıylı kontekstte (formal, formal emes hám informal) yamasa sharayatlarda (yaǵnıy mámleket, sistema, oqıtıw hám úyretiw) qolǵa kiritiliwi múmkin.

Kredit bóлиндilerinde joqarı kasiplik tálimniń tiykarǵı tálim programmalarınń miynet kólemin esaplaw metodikası

Kredit kásiplik birliklerinde joqarı tálimniń tiykarǵı oqıw programmalarınń miynet kólemin esaplawda tómendegilerdi orınlaw kerek:

- Bir kredit bólinde hár birewiniń miynet intensivliginiń 30 akademiyalıq saatına tuwrı keledi.
- Bir háptede studenttiń oqıw júklemesiniń maksimal kólemi 54 akademiyalıq saattı quraydı, yaǵnıy 1,5 kredit balları.
- Kredit birliklerinde intızamdıń quramalılıǵın esaplaw bóliniwge tiykarlangan

akademiyalıq saatlarda onıń quramalılıǵı 30 ǵa, belgilengen qaǵıydalar boyınsha 0,5 ke pútinlew menen. Íntızam krediti hám kurs joybarlarınıń (islerdiń) miynet qısıqlıǵı kredit birliklerinde pánniń ulıwma miynet qısıqlıǵına kiritilgen.

- Bir háptelik ámeliyat 1,5 kredit balında ańlatpalanadı.
- Bir semestr imtixanı 1 kreditda kórsetilgen (3 kúnlík tayarlıq hám imtixanǵa 1 kún).
- Joqarı oqıw orınlarınıń Mámleket tálim standartına muwapıq ámelge asırılatuǵın tiykarǵı oqıw programmaları ushın, ol jaǵdayda ıntızamdıń miynet intensivligi aralıq attestaciyalardıń miynet júklemesin óz ishine aladı (mısalı, 021100 huqıqtanıw qánigelikliǵı boyınsha), kredit birliklerinde pánniń miynet júklemesin esaplaw akademiyalıq saatlarda miynet qısıqlıǵın bólistiriwge tiykarlanadı.
- Juwmaqlawshı attestatsiyaning quramalılıǵı oǵan ajratılǵan hápteler sanına qaray esaplanadı: 1 hápte 1,5 kredit balına tuwrı keledi.

Syllabus bul pánniń oqıw programması bolıp, ol úyrenilip atırǵan temanıń xarakteristikası, maqseti hám wazıypaları, nazmunı, hár bir sabaqtıń teması hám dawam etiw waqti, ózbetinshe jumıs ushın tapsırmalar, máslahát waqıtı, studentlerge qoyılatuǵın talaplar, bahalaw kriteriylerı, ádebiyatlar dizimin óz ishine aladı.

Universitet kafedraları tárepinen oqıtılatuǵın ulıwma kásiplik hám arnawlı pánlerde oqıw procesin shólkemlestiriwdiń tómenдеgi formaları qollanıladı:

- Rolli oynılar
- Didaktik oynılar
- Programmalaştırıwtirilgen oqıtıw
- Lekciyalar -tartıslar
- Keys texnologiyaları (anıq jaǵdaylar usılı)
- Kishi gruppalarda islew
- Óz-ara tartıslar
- Debatlar

- Isbilermenlik oyinlari, sonday-aq kóp funktsional oyinlar.

Tapsırma. Blum taksonomiyası tiykarında Siz oqıtatuğın modul (pán, kurs) ushın tálim nátiyjelerin (bilim, kónlikpe, kompetenciyalardı) belgileń.

Ámeliy jumıs 2. Ózbekstan Respublikası Prezidentiniń, Ózbekstan Respublikası Ministrler Kenesiniń Joqarı talim sistemasına tiyisli qabıllangan pármanları, qararları hám biylikleri (2 saat)

Jobası:

4. Ózbekstan Respublikası Prezidentiniń Joqarı tálim sistemasına tiyisli qabıllangan pármanlar, qararlar hám biylikler.
5. Ózbekstan Respublikası Prezidentiniń Joqarı tálim sistemasına tiyisli qabıllangan pármanlar, qararlar hám biylikler.
6. Ózbekstan Respublikası Joqarı hám orta arnawlı bilimlendiriw ministrliginiń tálim-tárbiya processin shólkemlestiriw boyınsha normativ-xuquqıy hújjetler.

Sabaq maqseti. Ózbekstan Respublikasınıń joqarı bilimlendiriw sistemasına tiyisli pármanlar, qararlar hám biylikler, normativ-huquqıy hújjetler boyınsha tınlawshılardıń túsiniğın keńeytiw.

Sabaq wazıypaları. Joqarı bilimlendiriw sistemasına tiyisli huquqıy – normativ hújjetler menen tanıstırıw hám tálimniń kredit-modul sisteması menen baylanıstırıw.

Metodikalıq bólim.

Házirde mámleketimizdegi kópshilik OTMlarda studentler semestr basında tek sol semestrde ótiletuğın pánlerdiń atı, olardı oqıtatuğın oqıtıwshılardıń atları, sabaqlar qaysı payıt, qaysı bólmelerde ótiwi haqqında mağlıwmatqa iye boladı. Studentlerge bul pánlerdiń maqsetleri, olardı studenttiń qánige bolıp jetiwinde tutqan ornı, student bul pánler arqalı qanday bilim, kónlikpe hám uqıplıqlardı

ıyelewi kútilip atırǵanlıǵı haqqında maǵlıwmat derlik berilmeydi, bunday maǵlıwmatlar studentlerge sistemalı, tolıq hám ashıq tárzde usınılmaydı.

Kredit-modul' sistemasında bolsa OTMniń hár bir oqıtıwshısı óziniń hár bir páni boyınsha pán baǵdarlamasın, yaǵnıy Syllabustı semestr basında studentlerge usınıwı kerek boladı. Pán baǵdarlaması ózinde bul pánniń maqsetleri, onıń oqıw rejesinde tutqan ornı, studenttiń keleshekтеgi kásiplik iskerligi ushın áhmiyeti, studentler bul pándi úyreniw nátiyjesinde neler qıla alıwı, bul pán boyınsha semestr dawamında uyreniletuǵın temalar, studentler paydalanıwı zárúr hám múmkin bolǵan ádebiyatlar dizimi, bahalaw kriteriyaları haqqındaǵı maǵlıwmatlardı óz ishine aladı. Eger pán tańlaw páni bolsa student ushın bunday maǵlıwmatlardıń áhmiyeti júdá úlken. Student pándi tańlaw yamasa tańlamalıq boyınsha sheshimge keliwi ushın pánniń atın yamasa onı oqıtatuǵın oqıtıwshınıń atın biliwdi jetkilikli dep esaplamaydı.

Mámleketimizde 2019 jıldıń oktyabrında Ózbekstan Respublikası joqarı tálim sistemasın 2030 jılǵa shekem rawajlandırıw kontseptsiyası qabıllandı. Bul hújjetke intellektuallıq rawajlanıwdı jedellestiriw, básikeyge shıdamlı kadrlar tayarlaw, ilimiy hám innovaciyalıq iskerlikti nátiyjeli shólkemlestiriw hám de xalıq aralıq sheriklikti bekkemlew maqsetinde ilim, tálim hám islep shıǵarıw integraciyasın rawajlandırıw sıyaqlı wazıypalar tiykar etip alındı. Konceptciya mazmunı mámleketimiz joqarı tálim sistemasın reformalawdıń ústin turatuǵın baǵdarların sáwlelendiredi. Bunda joqarı oqıw orınlarına qamtıp alıw dárejesin kóteriw hám de tálim sapasın asırıw, cifrlı texnologiyalar hám tálim platformaların engiziw, jaslardı ilimiy jumısqa tartıw, innovaciyalıq strukturalardı qalıplestiriw, ilimiy izertlewler nátiyjelerin kommerciyalastırıw, xalıq aralıq tán alıwǵa erisiw hám de taǵı basqa kóplegen anıq jónelisler belgilep berilgen. Bulardıń barlıǵı tálim procesin jańa sapa basqıshına kóteriw ushın xızmet etedi.

Tálimdi rawajlandırıw boyınsha mámleketimizde bir qansha nızamlar, qararlar qabıllanǵan. Bular Ózbekstan Respublikası Ministrler Keńesiniń “Pedagog kadrlardı qayta tayarlaw hám olardıń qánigeligin asırıw sistemasın jáne de jetilistiriw” tuwrısındaǵı qararı <https://lex.uz/acts/973504>. «Tálim tuwrısında»ǵı

nizam hám Kadrlar tayarlaw milliy programması Ózbekstan Respublikası nizamlarına muwapıq pedagog kadrlardı qayta tayarlaw hám olardıń mamanlıgın asırıw sistemasına qoyılatuđın májburiy talaplardı belgileydi.

Pedagog kadrlardı qayta tayarlaw hám olardıń mamanlıgın asırıwǵa qoyılatuđın mámleket talapları oqıw jobaları hám programmaların, sonıń menen birge, qayta tayarlaw hám bilimlerdi jetilistiriw tálim mákemeleriniń oqıw procesin, tálim sapasın baqlaw hám bahalaw rejimin, olar iskerligin attestatsiyadan ótkeriw tártip-qaqıydaların tártipke salatuđın basqa hújjetlerdi islep shıǵıw ushın tiykar esaplanadı.

Joqarı tálim orınlarınıń baslıq hám pedagog kadrlarınıń mamanlıgın asırıw sistemasın jáne de jetilistiriw boyınsha qosımsha ilajlar tuwrısında №797 Húkimet sheshimi 23. 09. 2019 qabıllanǵan. Bul hújjet 2019 -jıl 27-avgustdaǵı Ózbekstan Respublikası Prezidentiniń “Joqarı tálim mákemeleri baslıq hám pedagog kadrlarınıń úzliksiz mamanlıgın asırıw sistemasın engiziw tuwrısında”ǵı PF-5789 - san Pármanı atqarılıwın támiyinlew hám de joqarı tálim mákemeleri baslıq hám pedagog kadrlarınıń kásiplik bilimi, kónlikpeleri hám sheberligin úzliksiz jańalap barıw mexanizmlerin engiziw, zamanagóy talaplarǵa muwapıq joqarı tálim sapasın támiyinlew ushın zárúr dárejede kásiplik tayarlıqtı asırıw, qayta tayarlaw hám bilimlerdi jetilistiriwdiń tikkeley hám de kásiplik iskerlikke baylanıslı tikkeley bolmaǵan formaların variativ hám bir birin toltırıw principi tiykarında ámeliyatqa engiziwdi támiyinlewge qaratılǵan.

Tapsırma. Tálimge innovaciýalar kiritiw boyınsha mámleketimizde qabıllanǵan nızamlar, qararlardı analiz qılıp, qanday ózgeshelikler kiritilgenin anıq kórsetiń

Tapsırma. Ózbekistanda kredit-modul sistemasınıń ózgesheligi neden ibarat ekenligin kórsetip beriń

Ámeliy sabaq 3. Kredit-modul sisteması tiykarında mámleketlik tálim standartları, oqıw rejeler, pán baǵdarlamaları hám olarǵa qoyılatuǵın talaplar (2 saat)

Jobası:

4. Kredit-modul sisteması tiykarında oqıtıwdıń mámleketlik tálim standartları, oqıw rejeler, pán baǵdarlamaları hám olarǵa qoyılatuǵın talaplar.
5. Oqıw rejeler hám oqıw baǵdarlamalardı jetilistiriw principleri.
6. Oqıw juklemelerdi rejelestiriw hám olardıń orınlanıwın qadaǵalaw metodları.

Sabaq maqseti. Kredit-modul sistemasında oqıw procesin shólkemlestiriw kónlikpelerin rawajlandırıw.

Sabaq wazıypaları. KMS ushın oqıw rejeler, oqıw baúdarlamaların islep shıǵıw, tálim nátiyjelerin bahalaw jolların úyretiw.

ECTS kredit-modul' sistemasında iskerlik jurgiziwshi hár bir OTM kredit-modul' sistemasına ótiwdi óziniń hár bir oqıw programması profilin jaratıwdan baslaydı. Programma profili ádetde maksimum 1-3 betten ibarat jazba bayanat bolıp, ol tiykarınan tómendegi sorawlarǵa juwap beriwi kerek.

OTM oqıw programması profili bul programma haqqındaǵı tiykarǵı maǵlıwmatlar hám maqsetleri tolıq maǵlıwmatlarınan shólkemlesken. Onı saparǵa ketip atırǵan adam sapar adresi, sapardı nede ámelge asırıwı, sapardan gózlengen maqsetlerin aldınan belgilep alıwına salıstırıwlaw múmkin.

1. Oqıw programması sheńberinde qanday qánige tayarlanadı?
2. Oqıw programması qaysı tálim dárejesin beredi?
3. Studentler programma dawamında qanday oqıw nátiyjelerine erisedi?

Sınaw birligi (kredit) -bul ne?

Bir birlik - bul bahalaw hám tastıyqlanishi múmkin bolǵan anıq nátiyjeler kompleksinen ibarat bolǵan qaniygelik qurılıs blokı bolıp tabıladı.

□ Kvalifikatsiya principial túrde bir neshe birliklerdi óz ishine aladı hám bir neshe birliklerdi quraydı.

□ Ilmiy tájriybege iye bolǵan hár bir oqıwshı úyreniw nátiyjelerin, yaǵnıy oqıwshılardıń erisiwleri kerek bolǵan hám bahalanishi hám tastıyqlanishi múmkin bolǵan bilim hám kónlikpeler (juwapkershilik hám avtonomiyalar) dizimin kórsetedi.

□ Oqıw pániler tálim nátiyjelerin toplaw hám almasterıw arqalı ilmiy tájriybeler progressiv eriwilishiga múmkinshilik beredi. Olar oqıwshınıń kutilgan nátiyjelerdi qolǵa kirgizgenin tastıyqlaytuǵın hám tastıyqlaytuǵın bahalaw hám tastıyqlawları kerek.

□ Barlıq oqıw pánilerdiń toplanıwı qaniygelik jeńillikke alıp keledi.

□ Ámeldegi qaǵıydalarǵa qaray, birlikler bir ilmiy tájriybege yamasa bir neshe ilmiy tájriybege ulıwma bolıwı múmkin.

□ Tálim nátiyjeleri bólindileriniń qásiyetlerin belgilew hám belgili bir ilmiy tájriybege muwapıq birliklerdi jıynaw hám jıynaw ushın qaǵıydalar milliy hám regionlıq qaǵıydalarǵa muwapıq oqıw procesine tartılǵan kepillikli shólkemler hám sherikler tárepinen belgilenedi.

OTMlar da ózleriniń hár bir oqıw programması óz profiline ıyelewin támiyinlewleri kerek boladı. Oqıw programması profilin jaratıw házirde usı tarawdıń pitkeriwshileri biliwi, túsiniwi hám ete alıwı zárúr bolǵan tiykarǵı bilim, kónlikpe hám uqıplar kólemin anıqlawdan baslanadı.

OTM óz oqıw programmaları profillerin islep shıǵıwda programmanıń mápdar tárepleri: oqıtıwshılar, tiykarǵı jumıs beretuǵın shólkemler, akreditatsiya keńseleri, programma pitkeriwshileri (alumni), studentler wákilleri arasında sorawlar ótkeriw, olardı pikirlerin itibarǵa alıwı zárúr. Zero jumıs beretuǵın shólkemler ózleri keleshekte jumısqa alatuǵın pitkeriwshiler qanday bilim hám kónlikpege ıyelewi kerekligini, programmanı aldın bitirganlar olar programmada aldın úyrengen qaysı bilimler ámeliyatda qol kelgenligi, qaysıları qol kelmegenligin, oqıtıwshılar programmadaǵı pánlerdiń ilimiy hám teoriyalıq

áhmiyetin, studentler wákilleri bolsa studentlerdiń házirgi tálím mıtajlikleri haqqında OTM administraciyasınan kóre jaqsılaw túsinike iye.

Syllabus -bul pánniń oqıw programması bolıp, ol úyrenilip atırǵan moduldiń xarakteristikası, maqseti hám wazıypaları, juwmaǵı, hár bir sabaqtıń teması hám dawam etiw waqti, ózbetinshe jumıs ushın tapsırmalar, máslahát waqıtı, oqıtıwshılarǵa qoyılatuǵın talaplar, bahalaw kriteriyaları hám tiykarǵı hám qosımsha ádebiyatlar dizimin óz ishine aladı.

Hár semestr basında kafedranıń web-betinde hár bir student ushın zárúr maǵlıwmatlar jaylastırılıwı kerek. Bul oqıtıwshı hám studenttiń birge iskerligin, sonday-aq aralıqtan oqıtıw bólimlerin tabıslı optimallaştıradı, usınıń menen birge kirisiw múmkinshiligi sebepli kurstı rawajlandırıw dárejesin asıradı.

Xalıqaralıqlastırıw hám mobillik

1997 jıldıń 29 avgustında qabıl etilgen “Tálím tuwrısındaǵı Nızamnıń juwmaqlawshı 5-bandi 33-bóliminde belgilengenı sıyaqlı, tálím mákemeleri tálím máseleleri boyınsha shet el degi tálím mákemeleri menen tuwrıdan-tuwrı baylanıs ornalıwǵa, olar menen sheriklikte nızamda belgilengen boyınsha qospa oqıw mákemeleri dúziwge haqqıları bar.

2017 jılı 20 aprelda qabıl etilgen “Joqarı tálím sistemasın jáne de rawajlandırıw ilajları tuwrısında” Prezident pármanında pedagog kadrlardıń kásip uqıpı sapası hám dárejesin úzliksiz kóteriw, shet elde pedagog hám ilimiy xızmetkerlerdiń mamanlıǵın asırıw hám stajirovkasını ótkeriw, joqarı tálím mákemeleri pitkeriwshilerin jumısqa ornalastırıw wazıypaları belgilengen.

Tálím sistemasında xalıq aralıq sheriklik tómendegi qurallar tiykarında ámelge asırıladı:

- qospa joqarı oqıw orınların shólkemlestiriw;
- Respublikanıń joqarı oqıw orınlarında tálím procesine shet el oqıtıwshı hám ilimpazlardı tartıw;
- akademikalıq mobillikti xoshametlew;
- qospa ilimiy-izertlew jumısların shólkemlestiriwge kómeklesiw;

- joqarı tálım, innovciyalıq texnologiyalar, resurslar hám energiyani tejewdiń aktual máseleleri boyınsha xalıq aralıq konferenciyalardı shólkemlestiriw;
- shet el investitsiyalardı tartıw.

Sherikliktegi oqıw programmaları.

Ózbekstan Respublikası Prezidentiniń 2017 jıl 28 aprelda qabıl etilgen PQ-2932 sanlı “Tashkent mámleket yuridikalıq universitetinde kadrlar tayarlaw sistemasın tupten jetilistiriw hám natıyjeliligin asırıw ilajları tuwrısında”gi qararda tálım shólkemine modul sisteması hám oqıtıwdıń innovciyalıq metodların rawajlandırıw, oqıw processinde informacion-kommunikaciya texnologiyaların keń qóllaw, studentler, oqıtıwshılar hám jas izertlewshilerdińni global informacion-huquqiy hám tálım resurslarınan paydalanıw múmkinshiliklerin keńeytiw, ámeliyat, stajirovka ótiw rejimin jetilistiriw, sonıń menen birge, klinikalıq tálimdi engiziw belgilengen.

Qospa oqıw programmaları hám dárejeler búgingi kúnde Tempus/Erasmus joybarları jardeminde ámelge asırılıp atır. Usı processtiń nızamlı hasası búgingi kúnde islep shıǵılmaǵan.

ECTS

Ózbekstan Respublikası Prezidentiniń 2017 jıl 28 aprelda qabıl etilgen PQ-2932 sanlı sheshimine qaray Tashkent mámleket yuridikalıq universiteti Ózbekstanda oqıw procesin shólkemlestiriwde kreditlerdi ótkeriw hám jıynash sistemasın hám qatar innovatsiyalardı engiziw boyınsha birinshi bolıp Ózbekstanda iskerlik kórsetip atır. Sonıńday, 2017-jıl 15-martında qabıl etilgen “Tashkent informaciyalıq texnologiyaları universitetiniń iskerligin jáne de jetilistiriw ilajları tuwrısında”gi Ózbekstan Respublikası Prezidentiniń sheshimine tiykarlanǵan halda usı OTMlarda sistemalı tiykarda pedagogikalıq hám ilimiy xızmetkerlerdiń mamanlıǵın asırıw hám stajirovkadan ótkeriw, ilimiy izertlewler alıp boorish, tálım procesine shet el qánigelardi tartıw, sonıń menen birge, studentlerdiń akademikalıq almasınıwın támiyinlew boyınsha jetekshi shet el ilimiy-bilimlendiriwge tiyisli mákemeleri, analitik, izertlew orayları, xalıq aralıq shólkemler menen sheriklikti

bekkemlew, unamli xalıq aralıq tájiriybeni jáne de qóllaw, sonday-aq studentler oqıw júklemesi kólemin anıqlawdıń shártli birlikleri (kreditler) ni ótkeriw hám jıynash sistemasın engiziw belgilengen.

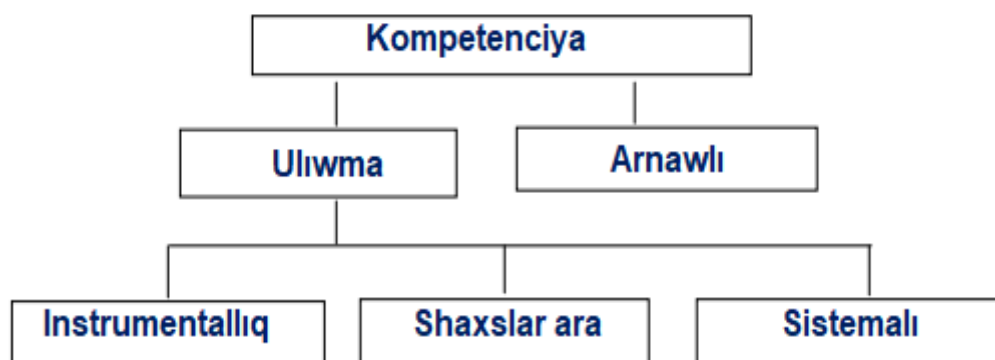
Universitette oqıw shınıǵıwların optimallastırıw, atap aytqanda, ózbetinshe oqıtıwdıń bólek dáwirin engiziw hám sertifikatlastırıw múddetin kóbeytiw menen teoriyalıq tayarlıqtıń dawam etiw waqtını kemeytiw joybarlastırılǵan. Bul ózgerisler studentlerdiń ózbetinshe tálimi, oqıw shınıǵıwlarınıń sapası hám natıyjeliligin asıradı, pedagogikalıq ámeliyattıń huqıqıy tiykarların keńeytiredi, studentlerdiń jazba tárzde ámeldegi hám juwmaqlawshı imtixanlarǵa tayarlanıw waqıtların támiyinleydi hám pedagog xızmetkerlerge ózleriniń ilimiy izertlewlerin kúsheytiw arqalı óz-ózin rawajlandırıwǵa múmkinshilik jaratadı.

1998 jıldan beri, jeke tálim orta arnawlı, kásip-óner tálimi milliy programmasına muwapıq tálim ulıwma jańa túrdegi engizildi, dep. Uly 6, 2012 jıl Ózbekstan Respublikası Ministrler Mákemesiniń " Ózbekstan Respublikasında orta arnawlı, kásip-óner tálimi tuwrısında" ǵı sheshimi № 200 qabıllandı. Bul Qaǵıyda Ózbekstan Respublikasında orta arnawlı, kásip-óner tálimi sistemasın shólkemlestiriw hám ámelge asırıw rejimin belgileydi.

Tálim standartları

Bul standart standart talapları hám oqıwshılardıń shınıǵıw júkleriniń kólemin qadaǵalaw etedi, " Programmalıq injiniring boyınsha qánige" qánigelikliǵi boyınsha kishi qánigelerdi tayarlaw maqsetleri hám mazmunın belgileydi.

Bul standarttıń talapları oqıwshılardıń sapasın hám dárejesin bahalawda tálim mákemelerinde sertifikatlawdı ámelge asırıwdıń tiykarǵı norması bolıp tabıladı. Bul talaplardı orınlaw tálim mákemeleri, orta arnawlı, kásip-óner tálimi mákemeleri pitkeriwshilerine mámleket hújjetin beriw ushın tiykar esaplanadı.

Blum taksonomiyasi

Maqsetlerdiń anıq klassifikaciyanan paydalanıw pán oqıtıwshına múmkinshilik beredi

- ústin turatuǵın wazıypalardı belgilew hám kelesi islerdi joybarlaw;
- studentler menen nátiyjeli birgegi islerdi shólkemlestiriw;
- oqıw jumıslarında oqıwshılarǵa kórsetpelerdi kórsetiw;
- studentlerge hárekettiń tuwrılıǵın ózbetinshe túrde etarli dárejede bahalawǵa hám kerekli ońlawlardı kirgiziwge járdem beriw;
- bahalaw procesin jáne de ob'ektiv qılıw.

“Kompyuter tarmaqları” yuniti oqıw nátiyjeleri hám olardı bahalaw kriteriyleri arqalı islep shıǵıldı. Usı pán tiykarında hár bir qánigelik pání ushın oqıw nátiyjeleri blokları islep shıǵılıwı múmkin.

Bul yunitni oqıp bolǵannan soń, tálim alıwshı tómendegi oqıw nátiyjelerine (ON), yaǵnıy bilim, kónlikpe hám kompetentsiyalarǵa ıye bolıw kerek:

ON 1. Standartlar, normalar hám jollamalar tiykarında kompyuter tarmaqların proektlestiriw hám parametrlerin esaplaw.

ON 2. Kompyuter tarmaqları menen islewge mólsherlengen texnikalıq hám programmalıq qurallardı ornatiw hám tarmaqlararo jumıs júrgiziwdi shólkemlestiriw ushın tarmaq jumıs rejimlerin sazlaw.

ON 3. Kásiplik máselelerdi sheshiwde Internettiń túrli xızmetlerinen nátiyjeli paydalanıw hám tarmaq paydalanıwshılarına bunda járdem beriw.

ON 4. Tarmaqta informaciya qawipsizligi siyasatın qollap-quwatlawdıń barlıq ilajların kóriw.

Bul ONler ushın studentlerden talap etiletuǵın bilim, kónlikpe hám kompetensiyalar anıq hám aktiv fe'ellar járdeminde tariyp berıńan, olardı bahalaw kriteriyleri hár bir ON ushın bólek islep shıǵılǵan.

Tapsırma. Blum taksonomiyası tiykarında qánigelik páni ushın oqıw nátiyjelerin belgilep beriń

	Tapsırma. Oqıw nátiyjeleri tiykarında tańlap alınǵan modul' islep shıǵıń

V. KEYSLAR

Case study usılında tómendegi tapsırmalardı orınláñ

- AQSh joqarı oqıw orınlarınıń USCS kredit sistemasın úyrenip shıǵıń. Bul sistemaniń abzallıqların hám kemshiliklerin keltiriń.
- Ullı Britaniya joqarı oqıw orınlarınıń USCS kredit sistemasın úyrenip shıǵıń. Bul sistemaniń abzallıqların hám kemshiliklerin keltiriń.
- Yaponiya joqarı oqıw orınlarınıń USCS kredit sistemasın úyrenip shıǵıń. Bul sistemaniń abzallıqların hám kemshiliklerin keltiriń.
- Rossiya joqarı oqıw orınlarınıń USCS kredit sistemasın úyrenip shıǵıń. Bul sistemaniń abzallıqların hám kemshiliklerin keltiriń.
- Qazaqstan joqarı oqıw orınlarınıń USCS kredit sistemasın úyrenip shıǵıń. Bul sistemaniń abzallıqların hám kemshiliklerin keltiriń.

VI. GLOSSARIY

Atama Qq/Ru/En	Qaraqalpaq tilinde mánisi	Значение термина на русском языке
Akademiya mobillik - Академическая мобильность – Academic mobility	birinshi nábette, universitetler studentleri ushın bir universitetten ekinshisine "kóship ótiw" imkaniyatı, oqıtıwshılar, administrativ hám basqarıw xızmetkerleri ushın tájiriye almasıw, bazıbir sebeplerge kóre óziniń universitetinde bolmağan imkaniyatlardı qolğa kiritiw, milliy izolyaciyanı jeńip shıǵıw.	возможность для студентов (прежде всего), преподавателей, административно-управленческого персонала вузов «перемещаться» из одного вуза в другой с целью обмена опытом, получения тех возможностей, которые почему-либо недоступны в своем вузе, преодоления национальной замкнутости
Akademiya tán alıw - Академическое признание - Academic recognition	Tálim mákemesiniń basqa milliy yaki shet el tálim mákemesi tárepinen berilgen kurslar, kvalifikaciyalar yaki diplomlardı tán alıwı. Bul kásip iyesine keyingi basqishta oqıwdı juwmaqlaw yaki dawam ettiriwge imkan beredi.	Признание образовательной организацией курсов, квалификаций или дипломов, выданных другой национальной или зарубежной образовательной организацией, которое позволяет обладателю квалификации завершить или продолжить образование на следующей ступени.
Akademiya	Akademiya másláhatshi	Должность, создаваемая в

keńesgóy - Академический консультант – Academic Adviser	- universitetlerde jaratılǵan lawazım bolıp, studentlerge individual oqıw traektoriyasını tańlaw hám rejelerin ámelge asırıwda járdem beredi.	вузах для содействия студентам в выборе и реализации их индивидуальных учебных планов.
Aldın alıńǵan tálimdi tán alıw - Признание ранее полученного образования – Recognition of prior education	formal/formal emas/informal rasmiy/ tálim procesinde qolǵa kiritken kompetenciya/kwalifikaciyalardı tán alıw, rasmiy status beriw.	Придание официального статуса компетенциям/квалификациям, освоенным ранее в процессе формального/неформального/информального образования и обучения
Baǵdarlama profili - Профиль программы - Study profile	Baǵdarlamaniń ózine tán bolǵan xarakteristikalarınıń táriyipleniwi: Baǵdarlamaniń ciklı, predmetke baǵdarlanǵanı, tiykarǵı oqı, oqıtıw hám bahalaw iskerliginiń túrleri, oqıw nátiyjeleri, ulıwma hám predmet kompetenciyalar, miynet bazarı kóz qarasınan baǵdarlama potencialı	Описание отличительных характеристик программы: цикл программы, предметная направленность, основные виды учебной, преподавательской и оценочной деятельности, результаты обучения, общие и предметные компетенции, потенциал программы с позиции рынка труда
Bolonya deklaraciyası -	Boloniya deklaraciyası 1999 yil 19 iyunda	Документ, подписанный министрами образования 29

Болонская декларация - Bologna Declaration	Bolonya (Italiya) qalasında Evropanıń 29 mámleketi tálim ministrleri tárepinen imzalanǵan hám Boloniya procesine tiykar salǵan (házirgi kúnde - 49 mámleket qosılǵan).	европейских стран 19 июня 1999 г. в г. Болонья (Италия), положивший начало Болонскому процессу.
Bolonya processi- Болонский процесс - Bologna Process	Joqarı tálimniń birden bir ortalıǵın jaratıw maqsetindegi milliy JT sistemalarınıń jaqınlasıw hám maslasıw procesi. BPniń tiykarǵı wazıypaları: • joqarı maǵlıwmat alıw imkaniyatın keńeytiw; • qosılǵan mámleketlerdiń joqarı oqıw orınlarınıń sıpatı hám unamlılıǵın jánede asırıw; • mobillikti keńeytiriw; • barlıq ilimiy dárejeler hám basqa kvalifikaciya miynet bazarına baǵdarlanǵanlıǵı sebepli universitet pitkeriwshilerdi tabıslı jumıs penen támiyinlew	Процесс сближения и гармонизации национальных систем ВО с целью создания ЕПВО. Основные цели БП: • расширение доступа к высшему образованию; • дальнейшее повышение качества и привлекательности ВО стран ЕПВО; • расширение мобильности; • обеспечение успешного трудоустройства выпускников вузов за счёт того, что все академические степени и другие квалификации ориентированы на рынок труда
Deskriptor –	Kvalifikaciyaǵa tiyisli	Элемент рамки

Дескриптор - Descriptor	element. Hár qıylı kvalifikaciya dárejeleri ushın oqıw nátiyjelerin ulıwmalastırılǵan halda táriyiplew. Deskriptorlar sisteması invariant bolıp, belgili bir tálim kontekstine baylanıslı emes, bul kvalifikacijalardı salıstırıwdı ańsatlastıradı	квалификаций. Описание в обобщенном виде результатов обучения для различных уровней квалификации. Система дескрипторов является инвариантной, то есть не привязанной к конкретному образовательному контексту, что облегчает сопоставление квалификаций
ECTS	Kreditlardı kóshiriw hám toplawdıń Evropa tizimi (ECTS): • Evropa mámleketleri joqarı tálim sistemalarınıń milliy baǵdarlamaların (standartların) reforma qılıw. • jası úlkenler ómir dawamında tálim alıwı ushın kreditlerdı toplaw. • Miynet bazarına kiriwdi ańsatlastırıw imkaniyatın beredi	Европейская система перевода и накопления кредитов (ECTS) является инструментом: • Реформирования учебных планов (стандартов) в национальных системах высшего образования Европейских стран. • Накопления (аккумуляции) кредитов для обучения взрослых на протяжении все жизни. • Расширения доступа на рынок труда
Formal (rasmiy)	Keyinshelik belgilengen	Обучение в учебном

tálim - Формальное образование - Formal education	tálim hújjetin rásmiylestiriw shárti menen, tastıyıqlanğan oqıw rejesin ózlestiriw ushın oqıw ornındaǵı tálim.	заведении для освоения утвержденной ОП с последующей выдачей установленного документа об образовании
Formal emes tálim - Неформальное обучение - Non- formal learning	Rejelestirilgen iskerlik dawamında ámelge asırılatuǵın, "yarım strukturalanğan" dep atalǵan, oqıtıw komponentin óz ishine alǵan (mısalı, sıpat menedjmenti) kundelik jumıs jaǵdaylarında ámelge asırılatuǵın tálim.	Обучение, осуществляемое в ходе спланированной деятельности, которая предполагает так называемое «полуструктурированное» обучение, т.е. обучение, происходящее в ходе повседневных трудовых ситуаций, содержащих обучающий компонент (например, управление качеством)
Informal tálim - Спонтанное обучение - Informal learning	Óz-ózinen úyreniw - norasmiy tálim - insanniń kúndelik ómiri dawamında ámelge oshirilatuǵın tálim: jumısta, semyada htb.	Обучение, осуществляемое в ходе повседневной жизни человека: на работе, в семье и т.д.
Kompetenciyaǵ a tiykarlanǵan jandasıw - Компетентност ный подход - Competence-	Tálim nátiyjelerine tiykarlanǵan tálim baǵdarlamasın islep shıǵıw usılı.	Метод разработки образовательной программы на основе результатов обучения.

based approach		
Kompetenciya - Компетенция - Competence	Insanniń bilim, kónlikpe, tájiriyebe, qatnaslardı kúndelik hám ózgeriwshen jumıs yaqi oqıw jaǵdaylarında qollanıp biliwin kórsetiw. ECTS da kompetenciya ózbetinshe hám juwapkershilik penen (qandayda wazıupanı atqarıwda) bilim hám kónlikpelerin qollanıp biliwdi ańlatadı	Демонстрируемая человеком способность применять знания, умения, опыт, отношения в повседневных и изменяющихся трудовых или учебных ситуациях. В ECTS компетенция означает использование знаний и умений самостоятельно и с ответственностью (при выполнении какой –либо задачи)
Kredit, Kredit birliǵı - Зачетная единица - Credit	"credit" – isenim. Anıq oqıw nátiyjelerine erisiw ushin studentlerden talap qılınatuǵın nominal waqıt penen anıqlanǵan studentlerdiń miynet júklemesiniń ólshew birliǵı.	"credit" – доверие. Единица измерения трудозатрат студентов, выраженная в терминах номинального времени, необходимого студенту для достижения конкретных результатов обучения.
Kredit tálim sistemasi – Кредитная система обучения – Credit system of education	jeke túrde, bilimlendiriw traektoriyasın saylaw tiykarında óz-ózin tárbiyalaw dárejesin kóteri w hám dóretiwshilik penen bilimlerdi ózlestiriwde baǵdarlanǵan,	образовательная система, направленная на повышение уровня самообразования и творческого освоения знаний на основе индивидуализации, выборности

	bilimler kólemi kreditler kórinisinde esapqa alınatuǵın tálim sisteması.	образовательной траектории в рамках регламентации учебного процесса и учета объема знаний в виде кредитов
Kvalifikasiya (Квалификация, Qualification)	1. Jumısqa qabıl qılıw waqtında hám jumıs waqtında xızmetkerge qoyılatuǵın talaplar; 2. Tálim hám tárbiya tarawındaǵı tájriybe hám jetiskenlikler; 3. Tiyisli hújjet formasında tálimdi yaki oqıtıwdı tabıslı juwmaqlaǵanı, testlerdi tabıslı tapsırǵanlıǵı yaki imtihanlardı tapsırǵanlıǵın rásmiy tastıyıqlaw hám tán alıw.	1. Требования, предъявляемые к работнику при трудоустройстве и в течение трудовой деятельности; 2. Опыт и достижения в области образования и обучения; 3. Официальное подтверждение и признание (в виде соответствующего документа) успешного завершения образования или обучения, успешного выполнения тестов или прохождения экзаменов.
Kvalifikasiya - Квалификация –Qualification	bul belgili bir mámleketlik organ tárepinen beriletuǵın qandayda baǵdardı tabıslı tamamlaǵanlıqtı tastıyıqlawshı ilimiy dáreje, diplom yaki basqa túrdegi joqarı oqıw orınlarındaǵı rásmiy attestaciya.	это научная степень, диплом или другие типы формальной аттестации в высшем образовании, выдаваемые соответствующим государственным органом, подтверждающим успешное завершения курса

	Kvalifikaciya kompetentlik dárejesi, bilim hám kónlikpeler toplamın bildiredi.	программы. Квалификация обозначает квалификацию уровень компетентности и набор знаний и навыков.
Kvalifikaciýalar ayqınlığı - Прозрачность квалификаций -Qualification Transparency	Kvalifikaciya anıqlamasınıń, onıń mazmunı hám (tarmaq, region, milliy yaki xalıqara) miynet bazarında hám tálim sistemasındaǵı áhmiyetiniń túsinerlilik hám anıqlıq dárejesi	Степень понятности и точности описания квалификации, её содержания и востребованности на (отраслевом, региональном, национальном или международном) рынке труда и в системе образования
Mobillik – Мобильность - Mobility	BP-nıń tiykarǵı qurallarınan biri bolıp, studentler hám oqıtıwshılardıń tiykarǵı iskerligin ámelge asırıw ushin kóshiw imkaniyatın beredi. Shet elde yaki mámleket / regionnıń basqa universitetinde tálim, izertlew, oqıtıw, kásiplik tayarlıq, qánigeligin asırıw hám stajirovka ótiw imkaniyatın beredi.	Один из ключевых инструментов БП, предусматривающий возможность перемещения обучающихся и НПП в целях реализации своей основной деятельности. Обеспечивает возможность получения образования, проведения исследований, преподавания, профессиональной подготовки, повышения квалификации и прохождения практики за рубежом или в другом вузе страны / региона.

Miyнет júklemesi - Трудозатраты - Workload	Miyнет qárejetleri Oqıw procesinde student rejelestirilgen nátiyjelerge erisiwi ushın orınlawı lazım bolǵan oqıw iskerliginiń (lekciyalar, seminarlar, ámeliy sabaqlar, ózbetinshe jumıslar, islep shıǵarıw ámeliyatı, imtahanlar htb) kólemi. Kredit – sınav birliklerinde ólshenedi.	Объем учебной деятельности (лекции, семинары, практические занятия, самостоятельная работа, производственная практика, экзамены и т.д.), которую должен выполнить студент в течение процесса обучения для достижения запланированных результатов. Выражается в количестве з.е. – кредитах.
Modul - Модуль - Module	tálim nátiyjeleri va bahalaw kriteriyeleri anıq berilgen tálim baǵdarlamasınıń juwmaqlanǵan bólegi. Modul oqıw baǵdarlamasınıń bir neshe páni / elementlerinen ibarat bolıwı múmkin.	Завершенная часть ОП, имеющая четко сформулированные результаты обучения и критерии оценки. Модуль может состоять из нескольких дисциплин / элементов программы обучения
Orayda student bolǵan oqıtıw, Studentke baǵdarlanǵan tálim - Студентоцентр ированное обучение	oqıw procesinde dıqqat studentlerdiń tálim mazmunı, formaları, tempı hám ornın tańlawdaǵı aktiv oqıw iskerligine qaratılǵan oqıtıw usılları.	Методы обучения, направленные на смещение акцентов в образовательном процессе на активную образовательную деятельность студентов/ обучающихся в части выбора содержания, форм, темпа и

StudentCentered Learning (SCL)		места обучения
Ózara tán alıw - Взаимное признание - Mutual recognition	Bir yaki bir neshe mámleket yaki tálim mákemeleri tárepinen basqa mámleket yaki basqa mámleketlerdiń tálim mákemeleri tárepinen berilgen kvalifikaciya (sertifikatlar, diplomlar, dárejeler)diń tán alınıwı.	Признание одной или более странами либо образовательными организациями квалификаций (сертификатов, дипломов, степеней), присвоенных образовательными организациями в другой стране или других странах
Pútkil ómir dawamında úyreniw - Обучение в течение всей жизни - Lifelong learning	Jeke hám kásiplik rawajlanıw ushin hám/yaki jumıs penen támiyinleniw ushin zárúr bolǵan bilim, kónlikpe hám kompetenciyalardı jetilistiriw maqsetinde turaqlı ráwishte alıp barılatuǵın maqsetli úyreniwdiń hár qanday túri	Любой вид целенаправленного обучения, осуществляемого на постоянной основе с целью совершенствования знаний, умений и компетенций, необходимых для личного и профессионального развития и/или трудоустройства
Sıpattı támiyinlew – Обеспечение качества - Quality Assurance	oqıw nátiyjeleriniń klientler talaplarına juwap beriwın támiyinlew proceduraları. Tómendegi elementlerdiń kompleksli ózara tásirin támiyinleydi: normativ-huquqıy baza;	Процедуры, направленные на обеспечение соответствия результатов обучения требованиям потребителя. Предусматривает комплексное взаимодействие следующих элементов:

	oqıw maqsetleri; kompetenciyalargá tiykarlangan kónlikpeler hám kásip standartları; standartlar talaplarına juwap beretuǵın tálim baǵdarlamaları; kvalifikaciyalı oqıtıwshılar quramı; maǵlıwmat toplaw hám analiz qılıw sistemaları	нормативно-правовой базы; целей обучения; стандартов умений и квалификаций, основанных на компетенциях; образовательных программ, отвечающих требованиям стандартов; квалифицированных педагогических кадров; системы сбора и анализа информации
Tálim baǵdarlaması- Образовательная программа - Curriculum	belgili bir dárejeni beriw ushin qabıllangán tastıyıqlangán kurs birlikleri toplamı. Oqıw baǵdarlamasın quraydı, belgili kólemdegi kreditlerdı alıw ushin tálim nátiyjeleri toplamı arqalı táriyipleniwi múmkin.	утвержденный набор курсовых единиц, принимаемых для присвоения конкретной степени. Формирует учебную программу и может быть определен через набор результатов обучения для получения определенного количества кредитов
Tálimdegi innovaciyalıq texnologiyalar - Инновационные технологии в образовании – Innovative	tálim alıwshılardıń islep shıǵarıwdıń dóretiwshilik máselelerin sheshiwde sistemalı dóretiwshilikli texnikalıq pikirlewin qáliplestiriwge hám standart emes texnikalıq	технологии, ориентированные на формирование системного творческого технического мышления обучающихся и их способности генерировать нестандартные технические

technologies in education	ideyalardı generaciya etiwge baǵdarlangan texnologiyalar.	идеи при решении творческих производственных задач.
Tálim nátiyjeleri- Результаты обучения- Learning outcomes	oqıw processı juwmaqlangannan soń student nelerdı biliwi, túsiniwi hám / yaki orınlay alıwı kerekligi boyınsha kútilip atırǵan kórsetkishler. Ózlestiriw zárúr bolǵan bilim, kónlikpe, qatnas hám tájiriye (kompetentsiyalar) toplamı	Ожидаемые показатели того, что обучаемый должен знать, понимать и/или быть в состоянии выполнить по завершении процесса обучения. Совокупность подлежащих освоению знаний, умений, отношений и опыта (компетенций)
Transshegaralıq tálim - Трансгранично е образование - Transborder education	Oqıwǵa kirgen hám diplomlar/kvalifikaciya beretuǵın JOO mámleketinen basqa mámlekette ótken barlıq oqıw kursları yaki bilimlendiriw xızmetleri, aralıqtan oqıtıw kursları.	Все виды программ ВО, курсов обучения или образовательных услуг, включая дистанционное обучение, при реализации которых учащиеся находятся в стране, отличной от той, в которой расположен вуз, куда они поступили и где им будут присуждаться дипломы/квалификации
Validaciya - Валидация Validation	aldınnan alıngan tálim/ úyreniwdi, sonın menen birge formal emes hám informal tálimdi bahalaw	Процедура оценки и придания официального статуса ранее полученному образованию/обучению,

	hám rasmiy status beriw tártibi.	включая неформальное и спонтанное обучение (в российской терминологии – самообразование)

VII. PAYDALANILGAN ÁDEBIYATLAR DIZIMI

Ózbekstan Respublikası Prezidentiniń miynetleri

1. Мирзиёев Ш.М. Буюк келажегимизни мард ва олижаноб халқимиз билан бирга қурамыз. – Т.: “Ўзбекистон”, 2017. – 488 б
2. Мирзиёев Ш.М. Миллий таракқиёт йўлимизни қатъият билан давом эттириб, янги босқичга кўтарамиз. 1-жилд. – Т.: “Ўзбекистон”, 2017. – 592 б.
3. Мирзиёев Ш.М. Миллий тикланишдан – миллий юксалиш сари. 4-жилд.– Т.: “Ўзбекистон”, 2020. – 400 б

Normativ-xuquqiy hujjetler

4. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining “Pedagog kadrlarni qayta tayorlash va ularning malakasini oshirish tizimini yanada takomillashtirish” to‘g‘risida qarori. <https://lex.uz/acts/973504>
5. Oliy ta‘lim muassasalari rahbar va pedagog kadrlarining malakasini oshirish tizimini yanada takomillashtirish bo‘yicha qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida Hukumat №797 qarori, 23.09.2019 y.
6. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019 yil 25 fevraldagi “O‘zbekiston Respublikasining xalqaro reytinglar va indekslardagi o‘rnini yaxshilash chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PQ-4210-sonli Qarori.
7. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019 yil 8 oktyabrdagi “O‘zbekiston Respublikasi oliy ta‘lim tizimini 2030 yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to‘g‘risida”gi PF-5847-sonli Farmoni.

Arnawli ádebiyatlar

8. Абдулдаев Д.А., Дюшеева Н.К., Токтосопиев А.М. Болонский процесс и кредитная технология ECTS в вузах Кыргызской Республики. – Каракол, 2007.
9. Баум В. В. Система зачетных единиц (кредитов) как один из инструментов признания квалификаций, -М., РУДН, 2007. С. 12.
10. Болонский процесс: Результаты обучения и компетентностный подход (книга-приложение 1) / Под. науч. ред. д-ра пед. наук, профессора В.И.

- Байденко. М.: Исследовательский центр проблем качества подготовки специалистов, 2009. – 536 с.
11. Усмонов Б.Ш., Хабибуллаев Р.А. Олий ўқув юртларида ўқув жараёнини кредит-модуль тизимида ташкил қилиш. Ўқув қўлланма. Т.: “Tafakkur” нашриёти, 2020 й. 120 бет.
 12. Ўринов В. Ўзбекистон Республикаси олий таълим муассасаларида ECTS кредит-модуль тизими: асосий тушунчалар ва қоидалар. Ўқув қўлланма. Нью Брансвик Университети, 2020 й
 13. Шамова Т.И., Давыденко Т.М., Шибанова Г.Н. Управление образовательными процессами. - М., 2002.
 14. Boutall T. and Carroll, G. National occupational standards: a good practice guide. London: CJNTO, 1999. 77 p.
 15. The European Higher Education Area. - Joint Declaration of the Ministers of Education. - Bologna, 1999, 19 June
 16. UCTS Users Guide. Brussels, 6 February, 2009

Internet resurslari

17. Давыдова О.В., Звонников В.И., Челышкова М.Б. Методические рекомендации по внедрению в вузе системы зачетных единиц (кредитов). – М.: ГУУ, 2010. – 50 с. <http://www.promeng.eu/downloads/related-docs/ECTS-ImplementationRecommendation.pdf>
18. http://ec.europa.eu/education/policy/higer-education/doc/quality_en.pdf Evropa iqtisodiy va ijtimoiy qo'mitasi hamda Hududiy qo'mitaning oliy ta'limda sifat ta'minotining borishi haqida hisoboti. Brussels (28.1.2014)
19. www.ruecvet.uz Erasmus+ RUECVET proektiniń saytı
20. http://www.elibrary.kz/download/zhurnal_st/st2602.pdf Опыт внедрения кредитной системы обучения в Казахстане. - Вестник ПГУ № 1, 2011
21. Мирзоев Р.Р. Педагогические аспекты подготовки преподавателей к работе в условиях кредитной системы образования. – Автореф. канд. дисс. – 2010. <https://www.dissercat.com/content/pedagogicheskie-aspekty-podgotovki-prepodavatelei-k-rabote-v-usloviyakh-kreditnoi-sistemy-ob>

22. Рахмонкулов М. Формирование профессионально значимых качеств бакалавров в условиях кредитной системы образования. – Автореф.канд дисс. -2012. - <https://www.dissercat.com/content/formirovanie-professionalno-znachimyykh-kachestv-bakalavrov-v-usloviyakh-kreditnoi-sistemy-ob>
23. НУУ имени Мирзо Улугбека: Обучение с использованием системы кредитов. <https://nuu.uz/rus/press/news/events/ev-university/610>
24. Особенности подготовки будущих специалистов в условиях кредитной системы обучения (на примере Казахстана). <https://www.science-education.ru/ru/article/view?id=16555>
25. Defining, writing and applying learning outcomes: A European handbook. Luxembourg: Publications Office, 2017. Available from: <http://dx.doi.org/10.2801/566770>

Qaraqalpaq mámleketlik universiteti janındaǵı Pedagog kadrlardı qayta tayarlaw hám olardıń qánigeligin jetilistiriw aymaqlıq orayınıń barlıq qánigelik tılawshılarına arnalǵan “Kredit-modul sisteması hám oqıw prosesin shólkemlestiriw” moduli boyınsha oqıw –metodikalıq kompleksine

SÍN

Tashkent informaciyalıq texnologiyalar universiteti Nókis filialı Informaciyalıq tálim texnologiyaları kafedrası başlıǵı f.-m.i.k. A.Tureniyazova tárepinen “Kredit-modul sisteması hám oqıw prosesin shólkemlestiriw” moduli boyınsha dúzilgen oqıw–metodikalıq kompleksi Jumıs baǵdarlaması, Moduldi oqıtıwda paydalanılatuǵın interaktiv tálim metodları, Teoriyalıq materiallar, Ámeliy sabaqlar sıpatlaması, Glossariy, Test sorawları hám Paydalanılǵan ádebiyatlar diziminen turadı.

Moduldiń jumıs baǵdarlaması mámleketlik tálim standartlarına sáykes islep shıǵılǵan. Onda házirgi waqıtta bunday hújjetlerge qoyılatuǵın barlıq talaplar esapqa alınǵan bolıp, bul moduldiń oqıw rejesindegi ornı hám áhmiyeti, modul boyınsha tálim nátiyjeleri, yaǵnıy tılawshılardıń kurs juwmaqlanganda kórsetuwi kerek bolǵan bilimleri, kónlikpeleri hám kompetenciyaları anıq berilgen. Moduldiń baǵdarlaması 4 saat lekciya, 6 saat ámeliy, ulıwma 10 saat auditoriyalıq sabaqlarǵa mólsherlenip dúzilgen.

Moduldiń teoriyalıq bóliminde shet el joqarı oqıw orınlarında hám Ózbekstanda oqıtıwdıń kredit sisteması haqqında, kredit-modul sisteması tiykarında oqıw processin shólkemlestiriw hám onıń sapasın támiyinlewdiń innovaciyalıq metodları haqqında bilimler beriwdi názerde turadı. Sonıńday, bul bólimde tılawshılardıǵa tálim tarawın basqarıwdıń xuquqiy tiykarları, joqarı orta tálim tarawına tiyisli nızamlar, pedagog xızmetkerleriniń munasibetlerin tártipke salıw, studentlerdiń bilimin bahalawdıń anıq kriteriyleri oqıw orınlarında ádillikti támiyinlew girewi, korrupciyanıń aldın alıw hám oǵan qarsı guresiwdiń xuquqiy – ruwxıylıq tiykarları haqqında teoriyalıq maǵlıwmatlar beriw rejelestirilgen.

Moduldiń ámeliy sabaqlar bóliminde tılawshılardıń kredit-modul sistemasında oqıw processiniń metodikalıq támiyinleniwi, kredit-modul sisteması tiykarında mámleketlik tálim standartları, oqıw rejeler, pán baǵdarlamaları hám olardı tayarlaw kónlikpelerin rawajlandırıw jobalastırılǵan.

Oqıw-metodikalıq kompleks óz ishine bul moduldi oqıtıwda qollanılatuǵın innovaciyalıq texnologiyalar, lekciyalardıń prezentaciyaların, modul boyınsha qaraqalpaq hám rus tillerde glossariy, test sorawları, paydalanılǵan ádebiyatlar hám Internet resursların qamtıp aladı.

Modul materialları joqarı sıpatta tayarlangan bolıp, barlıq taraw qánigelerin oqıtıwda paydalanıwǵa boladı deb esaplayman.

QMU., “Sotsiallıq pa’nler” kafedrası
başlıǵı, f.i.d., professori

